

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม

การดำเนินงานสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม ผู้สร้างต้องมีการดำเนินงานไปตามลำดับขั้น ตั้งแต่เริ่มศึกษาเทคนิควิธีการสร้างเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาที่จะสร้างเป็นบทเรียน และระดับชั้นของผู้เรียน ศึกษาและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา แล้วจึงมาสร้างบทเรียนและทดลองหาประสิทธิภาพ

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้คือ

1. ศึกษาวิธีเขียนบทเรียนแบบโปรแกรมอย่างละเอียด

2. ศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาเรื่อง "คำบาลีสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 และตำราหลักภาษาไทยเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของบทเรียน รายชื่อหนังสือที่ศึกษามีดังนี้คือ

2.1 หลักสูตร หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาภาษาไทย (2518) ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ตำราหลักภาษาไทย หนังสือหลักภาษาของพระยาอุปทิศศิลปสาร หนังสือหลักภาษาไทย ของ กำชัย ทองหล่อ, หนังสือหลักภาษาไทย ป.กศ. ของ อนันต์ และเนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์, หนังสือหลักภาษาไทย ป.กศ. ของ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, และหนังสือหลักภาษาไทยสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมวิชาการ

2.3 หนังสืออื่นที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ของประสิทธิ์ กาพย์กลอน, บาลี สันสกฤตในภาษาไทย ของ บรรจบ พันธุเมธา, บาลี-สันสกฤตที่สัมพันธ์กับภาษาไทย ของ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์และภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของ บรรจบ พันธุเมธา

3. แบ่งเนื้อหาเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" เป็น 2 หน่วย ดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 ประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย
ขอแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลี สันสกฤต และไทย
ข้อสังเกตคำบาลี สันสกฤต
เทียบคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย

หน่วยที่ 2 วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย

4. พิจารณาเลือกวิธีเขียนบทเรียนแบบโปรแกรมที่เหมาะสมมาใช้

บทเรียนที่สร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเขียนบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง

ธรรมดา (Straight forward Linear program) ตามแบบของสกินเนอร์

คือให้ผู้เรียนสร้างคำตอบเอง

5. ตั้งความมุ่งหมายทั่วไป และความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของบทเรียนแบบโปรแกรมแต่ละหน่วย

6. สร้างแบบทดสอบ เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนบทเรียน และหลังบทเรียนของแต่ละหน่วย

7. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปทุมวิไล ซึ่งเคยเรียนเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" มาแล้วจำนวน 50 คน เพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อสอบ (Reliability)

8. วิเคราะห์แบบทดสอบ เพื่อหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบโดยใช้เทคนิค 27% แล้วหาสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้ (Reliability)

9. สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่วางไว้
10. ทดลองการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมตามลำดับขั้น แล้ววิเคราะห์ผลหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (the 90/90 standard)

ความมุ่งหมายของบทเรียนแบบโปรแกรม

ความมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความเป็นมาของคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยได้
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาไทย
3. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจวิธีนำคำบาลี สันสกฤต เข้ามาใช้ในภาษาไทย

ความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

หน่วยที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย

- 1.1 สามารถเขียนตอบได้ว่า ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเป็นภาษาต่างกัน (แบบทดสอบข้อ 1; ก 1,2,4)
- 1.2 สามารถเขียนระบุความหมายของ "ภาษาคาย" ได้ (แบบทดสอบข้อ 2; ก 3,4)
- 1.3 สามารถเขียนตอบได้ว่า ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตใช้ในโอกาสต่างกัน (แบบทดสอบข้อ 3; ก 5-8)
- 1.4 สามารถเขียนระบุเวลาโดยประมาณที่ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในระบบภาษาไทย (แบบทดสอบข้อ 4; ก 9,10)
- 1.5 สามารถเขียนระบุถึงสาเหตุที่ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย (แบบทดสอบข้อ 5-6 ; ก 16-21)

- 1.6 สามารถเขียนตอบถึงความแตกต่างระหว่างการนำคำภาษาบาลี และคำภาษาสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยเกี่ยวกับสาขาเหตุผลทางศาสนา (แบบทดสอบข้อ 7; ก 11-15)
- 1.7 สามารถเขียนถึงความจำเป็นที่ไทยต้องนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้มาก (แบบทดสอบข้อ 8; ก 22-27)

ความแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาไทย

- 1.8 เมื่อยกคำขึ้นมา สามารถเขียนตอบได้ว่า ส่วนใดของคำที่เรียกว่า "อุปสรรค" (แบบทดสอบข้อ 9; ก 28-32)
- 1.9 สามารถเขียนตอบได้ว่า คำอุปสรรค เป็นพยางค์ที่มีความหมาย (แบบทดสอบข้อ 10; ก 33,34)
- 1.10 เมื่อยกคำขึ้นมา สามารถเขียนตอบได้ว่า ส่วนใดของคำที่เรียกว่า "ปัจจัย" (แบบทดสอบข้อ 11; ก 37,38)
- 1.11 สามารถเขียนตอบได้ว่า ปัจจัยเป็นพยางค์ที่มีความหมาย (แบบทดสอบข้อ 12; ก 39-41)
- 1.12 สามารถเขียนบอกถึงความแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลีและสันสกฤตในเรื่องพยัญชนะ (แบบทดสอบข้อ 13; ก 42-44)
- 1.13 สามารถเขียนบอกถึงความแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลีและสันสกฤตในเรื่องสระ (แบบทดสอบข้อ 14; ก 45,46)
- 1.14 เมื่อยกคำขึ้นมา สามารถเลือกตอบได้ว่า คำใดเป็นคำบาลี หรือ คำสันสกฤต (แบบทดสอบข้อ 15-18; ก 35,36,47-56)
- 1.15 เมื่อยกคำบาลีขึ้นมา สามารถบอกถึงคำสันสกฤตที่มีความหมายเหมือนกันได้ (แบบทดสอบข้อ 19,20; ก 57)
- 1.16 เมื่อยกคำสันสกฤตขึ้นมา สามารถบอกถึงคำบาลีที่มีความหมายเหมือนกันได้ (แบบทดสอบข้อ 21,22; ก 58)

หน่วยที่ 2 วิธีนำคำบาลี สันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาไทย

- 2.1 สามารถเขียนตอบถึงความแตกต่าง เรื่องตระกูลภาษาระหว่างภาษาบาลี สันสกฤต กับภาษาไทย (แบบทดสอบข้อ 1; ก 1-5)
- 2.2 เมื่อยกคำบาลี สันสกฤตขึ้นมา สามารถเขียนคำอ่านตามแบบภาษาไทย ได้ถูกต้อง (แบบทดสอบข้อ 2; ก 6-9)
- 2.3 เมื่อยกคำบาลีขึ้นมา สามารถเขียนแปลงให้ตรงกับคำที่นำมาใช้ใน ภาษาไทยได้ถูก (แบบทดสอบข้อ 3; ก 10-24)
- 2.4 เมื่อยกคำสันสกฤตขึ้นมา สามารถเขียนแปลงให้ตรงกับคำที่นำมาใช้ใน ภาษาไทยได้ถูก (แบบทดสอบข้อ 4; ก 10-24)
- 2.5 เมื่อยกคำขึ้นมา สามารถบอกได้ว่า มาจากคำบาลี สันสกฤตว่าอย่างไร (แบบทดสอบข้อ 5-8; ก 10-24)
- 2.6 เมื่อยกคำบาลี สันสกฤตพร้อมกับความหมายขึ้นมา สามารถบ่งถึงความ หมายที่นำมาใช้ในภาษาไทย (แบบทดสอบข้อ 9; ก 25-30)
- 2.7 เมื่อยกคำบาลี สันสกฤตพร้อมกับความหมายขึ้นมา สามารถบอกได้ว่า ความหมายที่นำมาใช้ในภาษาไทยเหมือนเดิมหรือเปลี่ยนไปหรือแคบเข้า หรือกว้างออก (แบบทดสอบข้อ 10,11; ก 25-30)
- 2.8 เมื่อยกคำบาลี สันสกฤตที่ความหมายเหมือนกันขึ้นมา สามารถบอกได้ ถึงความเหมือนหรือความแตกต่างของความหมายของคำทั้งสองที่นำมา ใช้ในภาษาไทย (แบบทดสอบข้อ 12; ค 31-34)

เนื้อหาสาระเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย"

ประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย

ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตนั้น เป็นภาษาคนละภาษาแยกจากกัน ภาษาทั้งสองมีลักษณะร่วมกันหลายอย่างได้แก่ เป็นภาษาอินเดียนารยันด้วยกัน เป็นภาษาที่ใช้ชื่อวาทกแต่งสร้างสรรค์ขึ้น มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่นเดียวกัน เป็นภาษาที่คนเคารพนับถือเหมือนกัน และเป็นภาษาที่ไม่ค่อยได้ใช้ในวิถีประจำวันจนเป็นภาษาตายเหมือนกัน เป็นต้น ลักษณะแตกต่างของสองภาษานี้ได้แก่ เจตนาในการสร้างสรรค์แต่ละภาษาขึ้น ผู้ที่สร้างภาษาและถิ่นที่ใช้ภาษาแต่ละภาษา

ภาษาสันสกฤต คงเกิดขึ้นในยุคแรกแห่งภาษาอินเดียนารยัน หรือภาษาปรากฤตยุคแรก ภาษาปรากฤต เป็นชื่อรวมของภาษาถิ่นอินเดียนายเหนือ ซึ่งประกอบด้วยภาษาของแต่ละท้องถิ่นหลายภาษาด้วยกัน ในแต่ละภาษาท้องถิ่นก็ยังแบ่งออกอีกเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและภาษาที่ใช้ในการสำคัญบางอย่าง เช่น ศาสนา และวรรณคดี เป็นต้น ภาษาปรากฤตยุคแรกนี้นำไปใช้แทบทุกภูมิภาคที่พระเวทซึ่งใช้ภาษาแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างภูมิภาคที่พระเวทของแต่ละถิ่น นอกจากนั้นในบางแห่งยังต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติมจึงจะเข้าใจ ทำให้ยุ่งยากในการศึกษา ดังนั้นจึงมีการเรียบเรียงบทสวดเหล่านั้นใหม่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ภาษาที่ใช้ในการเรียบเรียงบทสวดใหม่เรียกว่า "สันสกฤตแห่งพระเวท" (ส + ส + กฤต แปลว่า ที่ตกแต่งดีแล้ว) เมื่อพระเวทเป็นที่เคารพนับถือ ภาษาในพระเวทย่อมเป็นที่นับถือไปด้วย ภาษาสันสกฤตเลยกลายเป็นภาษาชั้นสูงและศักดิ์สิทธิ์ไปด้วย ภาษาสันสกฤตใช้เฉพาะในแวดวงชนชั้นสูงและนักปราชญ์ราชบัณฑิต เนื่องจากภาษาสันสกฤตใช้ในคนกลุ่มน้อย ไม่ได้ใช้กันทั่วไป จึงไม่ค่อยเจริญงอกงามไปเท่าที่ควร ประกอบทั้ง ปาณินิ นักปราชญ์อินเดียในศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล ได้ศึกษาภาษาในภูมิภาคที่พระเวทจนสามารถหาหลักเกณฑ์ของภาษานั้นแล้วรวบรวมเขียนเป็นตำราไวยากรณ์ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างเคร่งครัดทำให้ภาษาสันสกฤตป็นระงับการงอกงามไปอีก จนกลายเป็น "ภาษาตาย" ไปในที่สุด

ภาษาบาลี เชื่อกันว่าคงเกิดในยุคกลางแห่งภาษาอินเดียอารยัน ในยุคนั้น ภาษาปรากฤตเฟื่องฟูขึ้นมากถึงกับนำภาษาปรากฤตไปใช้ในการแต่งวรรณคดี บทละคร สันสกฤตนั้นก็กำหนดให้ตัวผู้ชายชั้นสูงหรือกษัตริย์ใช้ภาษาสันสกฤต ส่วนตัวผู้หญิงและคนชั้นต่ำใช้ภาษาปรากฤต จากหลักฐานนี้แสดงว่า ภาษาปรากฤตใช้กันอย่างแพร่หลาย แม้คนที่ต้องพูดสันสกฤตก็ต้องรู้ภาษาปรากฤตด้วย สมัยนั้นตรงกับยุคที่พุทธศาสนากำลังแพร่หลาย พระพุทธเจ้าทรงเทศนาสั่งสอนพุทธสาวกด้วยภาษาถิ่นหรือภาษาปรากฤต มีปัญหาว่า ภาษาบาลีจะเป็นภาษาถิ่นของท้องถิ่นใดในสมัยนั้น ผู้ที่เชื่อว่า พระธรรมที่พระพุทธเจ้า คริสต์เทศนาสั่งสอน เป็นภาษามคธ ก็เชื่อว่า ภาษาบาลีก็จะคัดแปลงมาจากภาษาปรากฤตในแคว้นมคธ แต่ผู้รู้ของอินเดียแย้งว่า ภาษาบาลี กับภาษาแคว้นมคธที่เรียกว่า "มคธี" ไม่มีส่วนคล้ายคลึงกัน มีผู้แย้งว่า ในสมัยพุทธกาลนั้น ไม่มีการบันทึกพุทธวจนะ เป็นลายลักษณ์อักษร เพิ่งมาบันทึกเมื่อล่วงเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว ภาษาบาลีอาจจะ เป็นภาษาปรากฤตของถิ่นอินเดียตะวันตกก็ได้เพราะ เมื่อพระมหินทเถระ โอโรสพระเจ้า อโศกเสด็จไปเผยแผ่พุทธศาสนาที่ลังกานั้น ภาษาที่ทรงใช้สั่งสอนอาจจะใช้ภาษาปรากฤต อินเดียตะวันตก ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของพระองค์เอง นอกจากนั้นภาษาเวฬุของลังกาค้นเค้าของภาษาสิงหลที่เชื่อว่าสืบเนื่องมาจากภาษาบาลี มีความคล้ายคลึงกับภาษามหาราษฎรีและบราหฺมีซึ่งเป็นภาษาถิ่นตะวันตกในปัจจุบันมาก

มีอีกพวกหนึ่งไม่ยอมรับ กลับเชื่อว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาใหม่ที่พระพุทธเจ้า สร้างขึ้นมาเพื่อใช้สั่งสอนประชาชนทั่วไป และมีพระราชประสงค์ให้ใช้เป็นภาษากลางในหมู่พุทธศาสนิกชน ภาษานี้จึงเป็นภาษาที่ง่ายในการออกเสียงและการใช้ไม่เหมือนภาษาสันสกฤต กำเนิดของภาษาบาลีนั้นมีไปทาง ๆ นานา จนบัดนี้ก็ยังคงสรุปผลที่แน่ชัดลงไปไม่ได้ ก็รู้เพียงแต่ว่า เป็นภาษาของชาวอินเดียโบราณ และปัจจุบันเป็น "ภาษาตาย" เทียบเคียงกับภาษาสันสกฤต

ภาษาบาลี สันสกฤตมีความสัมพันธ์กับภาษาไทยเป็นเวลานานมาแล้ว ถ้าจะถือตามหลักโบราณคดีที่ว่า ยุคประวัติศาสตร์ของชาติเรเริ่มนับตั้งแต่ตอนเริ่มมีตัวหนังสือใช้แล้ว ก็นับได้ว่า ภาษาบาลี สันสกฤต มีส่วนสัมพันธ์กับภาษาไทยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ของชาติไทย ในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงซึ่งนับได้ว่าเป็นศิลาจารึกหลักแรกที่ใช้ภาษาไทย ก็มีคำบาลี สันสกฤตใช้แล้ว แต่ส่วนมากเป็นคำสันสกฤตหรือไม่ก็เขียนตามแบบสันสกฤต เช่น สรีอินทราทิตย์ ศรีรัตนดัย ศรีธรรมราช ตรีรัตนชาติ ธรรม ปราสาท เป็นต้น

ภาษาสันสกฤตนั้น เชื่อแน่ว่า เข้ามามีความสัมพันธ์กับภาษาไทยก่อนภาษาบาลี ประกอบทั้งภาษาสันสกฤตมีเสียงที่ฟังไพเราะกว่าภาษาบาลี จึงทำให้ภาษานี้เป็นที่นิยมยกย่องและใช้กันมากในภาษาไทย ภาษาสันสกฤตเข้าไปแทรกซึมอยู่ในภาษาต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แทบทุกภาษา แม้แต่ชาติที่นับถือพุทธศาสนาซึ่งน่าจะใจศรัทธาบาลีล้วน ๆ เช่น พม่า เขมร ไทย มอญ ก็ปรากฏว่ามีคำสันสกฤตใช้อยู่เป็นอันมาก สาเหตุอาจจะเนื่องมาจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อินเดียในพุทธศตวรรษที่ 6 (ราว พ.ศ. 500-600) ในสมัยนั้นบ้านเมืองเกิดจลาจลวุ่นวาย เนื่องมาจากการฉสัดเปลี่ยนราชวงศ์ในอินเดีย ผู้ที่หวังความสงบและโชคลาภ ได้เดินทางออกมาติดต่อค้าขายในแถบอินโดจีน เมื่อคนเหล่านั้นไปถึงที่ใด ก็ได้นำเอาลัทธิศาสนา ศิลปกรรม และวิทยาการ รวมทั้งภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาสำหรับศาสนาพรหมณ์ไปเผยแพร่จนแพร่หลาย ในขณะนั้นดินแดนอินโดจีนอยู่ภายใต้การปกครองของขอมและมอญ กรันคนไทยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินโดจีนก็ได้รับอิทธิพลทั้งทางศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมจากขอมและมอญซึ่งรับถ่ายทอดมาจากอินเดียอีกทีหนึ่ง ดังนั้นในภาษาไทยจึงปรากฏคำสันสกฤตหรือคำที่เขียนอย่างสันสกฤตในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงหลายคำดังตัวอย่างข้างต้น

ส่วนภาษาบาลี เป็นภาษาพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน ขณะเดียวกันภาษาสันสกฤต ก็เป็นภาษาพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ไทยรับมาจากขอมเจ้าของดินเคียม ส่วนพุทธศาสนาฝ่ายหินยานซึ่งใช้ภาษาบาลีนั้น ไทยรับมาจากพระสงฆ์สังฆราชซึ่งมาตั้งคณะที่เมืองนครศรีธรรมราช พุทธศาสนาฝ่ายหินยานรุ่งเรืองมากในสมัยสุโขทัยและสมัยต่อ ๆ มา ทำให้ภาษาบาลีเข้ามามีส่วนพัวพันในภาษาไทยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพระภิกษุสงฆ์จำเป็นต้องรู้ภาษาบาลี เพื่อประโยชน์แก่การเข้าใจธรรมะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้หลักเกณฑ์ภาษาบาลีแพร่หลายกว่าหลักภาษาสันสกฤต แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คำสันสกฤตก็ยังคงมีใช้ในภาษาไทยมากกว่า

สรุปแล้วสาเหตุที่ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทยมี 5 ประการคือ

1. ความสัมพันธ์ทางศาสนา ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ที่ชาวอินเดียนำเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยนั้นเป็นที่เคารพนับถือมากในกลุ่มชาวไทย พุทธศาสนาได้รับยกย่องให้เป็นศาสนาประจำชาติ ส่วนคติทางศาสนาพราหมณ์ก็เข้าไปปะปนอยู่ในลัทธิประเพณีไทยเป็นอันมาก การรับนับถือศาสนาใดก็ตามจำเป็นต้องศึกษาหัวข้อธรรมะและแนวปรัชญาของศาสนานั้นให้แตกฉาน การศึกษาธรรมะที่ถ่ายทอดด้วยภาษาสามัญนั้นอาจจะไม่ลึกซึ้งเท่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรับศัพท์ทางศาสนาเข้ามาใช้ ศัพท์ทางศาสนาเช่น นิพพาน ธรรมะ กุศล บุญ กรรม สีด ทาน วินัย เมตตา โพธิสัตว์ เป็นต้น

มีศัพท์ทางศาสนาบางคำ ที่เคยใช้เฉพาะการศาสนา แต่ต่อมาใช้กันแพร่หลายมากกลายเป็นคำศัพท์ที่ใช้ทั่วไป เช่น ศาสตราจารย์ คณา โมโห พุทธิ เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์ทางด้านประเพณี ชาวอินเดียนั้นเมื่อมาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทย ได้เอาประเพณีของตนมาปฏิบัติด้วย พอนาน ๆ ไป ประเพณีและถ้อยคำที่เนื่องด้วยประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยมากขึ้น ๆ ประกอบกับไทยรับลัทธิพราหมณ์และศาสนาพุทธมานับถือ ทำให้คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย มีศัพท์ประเพณี

มากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ตรีขัมปวาย มาฆบูชา อาสาฬหบูชา ศักกบาตรเทโว
บูชาญู อภิเษก เทศน์มหาชาติ กฐิน บังสุกุล กระจยาสารท เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม การที่ไทยรับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมของอินเดีย
ทุกสาขามาใช้นั้น ทำให้มีศัพท์บาลีสันสกฤตเพิ่มมากขึ้นอีก เพราะเมื่อเราเอาวัฒนธรรม
มาก็จำเป็นต้องรับเอาคำศัพท์เดิมที่เนื่องด้วยวัฒนธรรมนั้น ๆ มาใช้ด้วย วัฒนธรรมอินเดีย
ที่ไทยรับมานั้นมีหลายสาขา ได้แก่

3.1 ศิลปะ คำศัพท์ทางด้านดนตรีที่รับมาเช่น มโหรี ดนตรี สังคีต
ดุริยางค์ พิณพาทย์

คำศัพท์ทางด้านนาฏศิลป์ เช่น ท่าปฐม พรหมสี่หน้า
สอดสร้อยมาลา ฯลฯ

คำศัพท์ทางการละคร เช่น องค์ ประโคนทรพ ฉายี
ยักษ์ ฯลฯ

คำศัพท์ทางด้านประติมากรรม เช่น รูป ตรีภังคะ ฯลฯ

3.2 คาราศาสตร์ มีศัพท์เช่น จักรราศี สุริยคติ จันทร อังคาร พุธ
เกตุ มีนาคม ธนู มังกร จันทรคราส เมื่อวิชานี้เจริญออกเป็นวิชาโหราศาสตร์ก็ทำให้
มีคำ ชะตา สักขณา ทักษิณ ยมจันธิ โยค ยาม ฯลฯ

3.3 การแต่งกาย คำศัพท์ทางการแต่งกายที่ไทยรับเข้ามานั้นส่วนมากจะ
ใช้เรียกเครื่องทองของพระมหากษัตริย์เช่น มงกุฎ ชฎา สังวาล บิลันชนะ มาลา
ภูษา ฯลฯ แต่ก็มีคำศัพท์ที่ใช้กับคนสามัญบ้างเช่น อินทรชฎ อภรณ์ (ใช้ "เสื้อผ้า
อภรณ์") มรกต เขษร ฯลฯ

3.4 สิ่งก่อสร้าง คำศัพท์ที่เนื่องมาจากวัฒนธรรมศิลปะ ก่อสร้างของอินเดีย
ที่ไทยรับมาใช้ เช่น นกษุณ อวสน์ ศาลา ปราสาท สถูป มุขบก เจดีย์ อาวาส
อาศรม จตุรมุข ฯลฯ

3.5 เครื่องมือเครื่องใช้ มีคำศัพท์เช่น อารุช ทัพพี โทมร ฉกร
ศร ธนู ฯลฯ

3.6 การใช้ราชาศัพท์ การใช้ราชาศัพท์เป็นการแยกศัพท์ใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องรับคำบาลีสันสกฤต มาใช้มากในภาษาไทย คำบาลีสันสกฤตนั้นถือว่าเป็นภาษาชั้นสูง ดังนั้นคำพวกนี้ส่วนมากจะใช้กับพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ เพื่อแสดงความยกย่อง ยกตัวอย่างเช่น พระเนตร พระกร พระนาภี พระบาท พระกัณฐ์ เป็นต้น แม้ศัพท์สามัญบางคำที่ใช้เป็นคำสุภาพก็มีคำบาลีสันสกฤต เช่น ปิตา มารดา บุตร

จากการสังเกตจะเห็นได้ว่า จำนวนคำบาลีสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยนั้นมีมากกว่าคำที่มาจากภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สาเหตุที่ไทยเราจำเป็นต้องรับคำบาลีสันสกฤต มาใช้มากก็เพราะ

1. เพื่อความสะดวกในการสื่อความหมายคำบาลีสันสกฤตแต่ละคำสามารถสื่อความหมายได้ลึกซึ้งชัดเจน และรัดกุม ในบางครั้งไม่สามารถหาคำไทยที่มีความหมายชัดเจนและตรงไต่กันจำเป็นต้องรับเอาคำบาลีสันสกฤตมาใช้เพื่อการสื่อความหมายที่รวดเร็วและถูกต้อง เช่น

"อวัยวะ" คำนี้ใช้แทนทุกส่วนของร่างกายทั้งภายนอกและภายใน เดิมนั้นเราใช้คำว่า "ร่าง" ซึ่งมีความหมายไม่ตรงกับที่ต้องการ เหมือนกับการใช้คำว่า "อวัยวะ" "สัตว์" เดิมไทยใช้ "ตัวเป็น" "เนื้อเปื้อน" "ข้างม้าวัวควาย" เมื่อมาใช้ "สัตว์" เพียงคำเดียวก็สามารถสื่อความได้ครบถ้วน

นอกจากนี้ยังมีคำบางคำที่ไม่สามารถหาคำไทยมาใช้แทนให้สื่อความหมายได้ตรงกับที่ต้องการได้ เช่น วิญญาณ นิพพาน โลก มงคล บาป ฯลฯ

2. เพื่อความสะดวกของภาษา การใช้ภาษาบาลีสันสกฤตเพื่อความสะดวกของภาษานี้มีทั้งในภาษาทั่วไปและภาษาวรรณคดี การแต่งวรรณคดีจำเป็นต้องใช้คำบาลีสันสกฤต เพราะต้องการให้มีความไพเราะและถูกต้องตามขนบธรรมเนียม ภาษาบาลีสันสกฤตจะมีคำอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ให้เลือกใช้ ยกตัวอย่างเช่น

คำที่หมายถึง "ประเสริฐ" ได้แก่ ทิโลก วร ภัทร บวร พิสิฐ อนุทร
อดิทย นิสก อนรรฆ อนันต์

คำที่หมายถึง "งาม" ได้แก่ พิลาส (งามอย่างสดใส) วิจิตร (งามน่า
พิศวง) วิมล (งามปราศจากมลทิน) วิลาวัณย์ (งามเป็นเลิศ) สุนทร (งามและดี)
ศรี (งามสง่าเป็นมงคล)

ในภาษาทั่วไป คำบาลี สันสกฤตมีให้เลือกใช้เพื่อแสดงความสุภาพและถูกต้อง
ตามกาลเทศะ เช่น

คำที่หมายถึง "ตาย" ได้แก่ มรณะ อนิจจกรรม พิราลัย ทิวคต สวรรคต
คำว่า "ขอ" ภาษาราชการใช้ "ปิตา"
คำว่า "แม่" ภาษาราชการใช้ "มารดา"

ขอแตกต่างระหว่างคำบาลี สันสกฤต และไทย

ลักษณะคำบาลี สันสกฤต ที่แตกต่างไปจากคำภาษาไทย

1. พยางค์ประกอบหน้าศัพท์ ในภาษาบาลี สันสกฤตมีคำประเภทหนึ่งที่ใช้
ประกอบหน้าศัพท์ เพื่อขยายความของศัพท์นั้นให้ต่างออกไป เรียกว่า "อุปสรรค"

ตามปกติแล้ว จะใช้เฉพาะในคำบาลี สันสกฤตเท่านั้น แต่ที่ไทยนำมาใช้
ประกอบกับคำไทยก็มีบ้างเล็กน้อยในคำไทยโบราณ เช่น อุปสรรค "ทร" แปลงมาจาก
อุปสรรค "หฺ" ในภาษาบาลี ประกอบกับคำไทย "หน" เป็น ทรหน แปลว่า ทางลำบาก
ประกอบกับ "หฺ" เป็น ทรหฺ แปลว่า หูฉั่ว

คำอุปสรรคที่มีใช้มากในคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย มีดังนี้คือ

อุปสรรค	แปล	วิธีใช้
สุ	ดี งาม ง่าย	แผลงเป็น โส สุว เสาว สร ก็ไค้ เช่น สุภาพ สุภาพิต โสภาค สุกนธ์ เสาวรศ สรเลข
ทุ (ส. ทุสุ)	ชั่ว ยาก	แผลงเป็น ทร ทุร ก็ไค้ เช่น ทุคติ (ภูมิจำ) ทุกัถ ทรพิษ ทุรนิมิต(ลางร้าย) ทุรชน ทุรพล
นิ (ส. นิสฺ)	ไม่มี	แผลงเป็น นฤ นิร เนร ก็ไค้ เช่น นිරันตราย นฤภัย นิร์มล เนรคุณ นิพพาน(ไม่มีกิเลส)
ลี	รวม, เอง, พร้อม, ดี	แผลงนฤกหิต (°) เป็น ง ญ ฌ น ม เช่น ลังโยค ลังवास ลัญเจอร์ ลัญชาติ สันสกฤต สมพาส
วิ	วิเศษ, ต่าง, แจ้ง, กลับความ	แผลงเป็น พิ ไค้เช่น วิจิตร พิจิตร วิจาร์ณ พิจาร์ณ วิจัย วิเคราะห์ วิกาด พิการ
ป (ส. ประ)	ทั่ว, ข้างหน้า, ก่อน	เช่น ปทีป ประทีป ประฆาต
ปฏฺ (ส. ประคิ)	เฉพาะ, กอบ, ทวน, กลับ	เช่น ปฏฺิติน ประคิติน ปฏฺิมา ประคิมา ปฏฺิกิริยา ปฏฺิโลม(ทวนขึ้น)

อุปสรรค	แปล	วิธีใช้
ปรา	กลับความ	เช่น ชัย (ชนะ) - ปราชัย (แพ้)
ปริ	รอบ	แผลงเป็น บริ บรร ก็ไ้เช่น ปริมาณ บริหาร บริบาล บริษัท บรรษัท
อ อน	ไม่ใช่, ไม่มี, ไม่	คำนี้ไม่ใช่อุปสรรค เป็นคำแผลงมาจาก "น" ซึ่งเรียกว่า นิบาต แต่ก็ใช้ประกอบหน้าศัพท์ ได้เหมือนกัน ถ้า "น" อยู่หน้าพยัญชนะแผลงเป็น "อ" ถ้าอยู่หน้าสระ แผลงเป็น "อน" เช่น อกุศล อกรรม อเนก(น + เอก) อนันต์ (น + อนันต์) อนารยะ (น + ทรยะ)
อติ	ยิ่ง, เกิน, ล่วง	แผลงเป็น อติ ก็ไ้เช่น อติแรก อติแรก (อติ + เอก) อติเทพ อติกร อติศักดิ์
อธิ	ยิ่ง, ใหญ่	แผลงเป็น อธิ ก็ไ้ เช่น อธิปัตติ อธิราช อธิการ อธิศาสตร์ (อธิ + อาศัย) อธิบาย (อธิ + อาศัย)
อภิ	ยิ่งใหญ่, เฉพาะ	ลด อ ออกเสียก็ไ้ เช่น อภิรมย์ ภิรมย์ อภิปราย ภิปราย แผลงเป็น อภิภ ก็ไ้เช่น อภิโอกาส (อภิ + โอกาส)
อนุ	น้อย ภายหลัง ตาม	ลด อ ออกเสียก็ไ้ เช่น อนุภรรยา อนุชน อนุช ุช (อนุ + ช)

อุปสรรค	แปล	วิธีใช้
อว โอ	ลง, ต่ำ	เช่น อวตาร อวชาต โอภาส
อา	ทั่ว, ยิ่ง, เจริญ, กตัญญู	เช่น อาภา (รัศมี, ส่งไปทั่ว) ผลาผล (ผล + อาผล = ผลไม่น้อยใหญ่) กมน์ (ไป) - อากมน์(มา)
อุ	ขึ้น นอก	เช่น อุบัติ อุบถ(นอกทวง)
อุป	เข้าไป, ใกล้, มั่น, รอง	เช่น อุปราช อุปนิสัย อุปถัมภ์ อุปาทาน (เข้าไปถือนั่น)

2. พยางค์ประกอบท้ายศัพท์ ในภาษาบาลี สันสกฤตมีอยู่ 2 พวกเรียกว่า บัจจัย และวิภคิตี แต่พวกที่ใช้ประกอบท้ายศัพท์คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย มีพวกเดียวคือ บัจจัย (Suffix) บัจจัยใช้ประกอบท้ายศัพท์เติม บางที่เชื่อมกับศัพท์เดิมเลย บางที่ถอดท้ายออกมาให้เห็นได้ง่าย บัจจัยในภาษาบาลี สันสกฤต เป็นเครื่องหมายบอก กาล มาลา วาจก ลีงค์ของศัพท์นั้น ๆ บัจจัยที่ปรากฏมากในคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยมีดังนี้คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจัย	แปล	วิธีใช้
ก	ผู้	ใช้ประกอบท้ายคำกริยา เช่น การก (ผู้กระทำ) ทายก (ผู้ให้) ปาฐก (ผู้พูด) ชนก (ผู้ให้เกิด) = พอ) โจทก์ (ผู้ฟ้อง)
น ฉ	การ, ความ	ใช้ประกอบท้ายคำกริยา เช่น คมน (การไป) ศาสน (การสอน) แต่ถาอญหลัง ร ษ ต้องใช้ "ณ" เช่น กรณ (การกระทำ) มรณะ (ความตาย)
ค	แล้ว	ใช้ประกอบคำกริยาเช่นเดียวกับ Past Participle ของภาษาอังกฤษ เช่น กต (ไปแล้ว) กต (กระทำแล้ว) ที่แปลงเป็น อิต ก็มีเช่น กริต (กระทำแล้ว) จริต (ประพฤติกแล้ว) ในภาษาไทยอาจจะนำมาใช้เป็นคำนามเช่น จริต
ตา	ความ	เช่น กตัญญูตา (ความกตัญญู) ญูนยตา (ความวางเปล่า)
ติ	การ ความ	เช่น ชาติ (การเกิด) มติ (ความรู้) กติ (การดำเนิน การไป)
อนิย	ควร นำ ึ่ง	ใช้ประกอบท้ายคำกริยา ถ้าวอยู่หลัง ร ษ ใช้ "อนิย" เช่น ทักนิย (นำคู) พจนนิย (ฟังกล่าว) กรณนิย (ควรกระทำ) ไปรณนิย (ฟังส่งไป)

ปัจจัย	แปล	วิธีใช้
อี (ส.อิน)	มี	เช่น หัตถี บักมี บักชิน (สัตว์มีปีก = นก) เกรมฐี (คนมีทรัพย์) กรี กริน (สัตว์มีเขน = ช้าง) หัสคิน (สัตว์มีมือ = ช้าง)
อี อิกา อินี อิณี (เมื่ออยู่ท้าย ตัว ร ษ)	บอกเพศหญิง	เช่น โจรี กุมารี ทายิกา ทาริกา อูบาติกา ราชินี ภาคินี ภิกษุณี มาตุลาณี อินทราณี อาจารย์

3. การเรียงคำในประโยคภาษาไทยถือเป็นเรื่องสำคัญ จะสับที่กันไม่ได้ ส่วนภาษาบาลี สันตคณคมีวิภक्तिบงอยู่แล้วว่าทำหน้าที่อะไร ถึงสับที่กันก็ได้ความหมายคงเดิม แต่โดยปกติแล้ว ประโยคในภาษาบาลี มักจะเรียง ประธาน กรรม ส่วนกริยา อยู่ท้ายประโยค ส่วนบทขยายจะวางถัดเข้ามาจากท้ายตามลำดับ ตัวอย่างเช่น

ทกุชา วริตา มหนุเต เกเห สุตตา
(หญิงผู้ซันทั้งหลาย นั่งแล้วในบ้านหลังใหญ่)

สุตตา เป็นคำกริยาอยู่ท้ายประโยค

มหนุเต เป็นคำขยาย เกเห

ทกุชา เป็นคำขยาย วริตา

ประโยคในภาษาไทยจะวางคำตามลำดับดังนี้คือ ประธาน กริยา และกรรม

4. คำวิเศษณ์ซึ่งขยายคำนามและคำกริยาในภาษาบาลี สืบสกฤต จะวางไว้หน้าคำที่มันขยาย กางกับภาษาไทยซึ่งคำขยายจะวางไว้ข้างหลัง เช่น

อุจุเจ รุกุเช (ใบสูง)

คมุภีโร ชมุโม (พระธรรมอันดีกึ่ง)

ทกุโซ บุริโส (ชายซัน)

5. ในภาษาบาลี สันสกฤตไม่มีคำลักษณะนามใช้เหมือนภาษาไทย การใช้ลักษณะนามในภาษาไทยทำให้ภาษาไทยรัดกุมยิ่งขึ้น เช่น

เขานั้นใหญ่มาก

เขาใหญ่นั้นใหญ่มาก ลักษณะนาม "ลูก" ทำให้ความกระชับว่า "เขา"

หมายถึง "ภูเขา"

6. คำภาษาบาลี สันสกฤตไม่ได้กำหนดความหมายของคำให้ตรงกับด้วยระดับเสียงอย่างในภาษาไทย การบอกชั้นของการเปรียบเทียบให้การเปลี่ยนที่คำวิเศษณ์ที่มาขยายแทนการเปลี่ยนระดับเสียง

อุจฺจ (สูง) ไทยอาจใช้ สูง ๆ

อุจฺจฺร (สูงกว่า) ไทยอาจใช้ สูง

อุจฺจฺม (สูงที่สุด) ไทยอาจใช้ สูงสูง

7. คำภาษาบาลีสันสกฤตไม่กำราชาศัพท์ใช้ แม้จะมีคำนิบาตบอกอาตมปะนะ แสดงความสุภาพบาง แต่ก็มีใช้น้อย

8. การสร้างคำใหม่ของคำบาลี สันสกฤต ทำได้หลายอย่าง นอกจากลงปัจจัยแล้ว ยังมีการสร้างคำแบบศัพท์ิต สมาส สนธิ ลงอุปสรรค ส่วนในภาษาไทยสร้างคำใหม่ด้วยวิธีประสมคำ กลายเป็นคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ ส่วนวน

ชาทฺตุ + ปัจจัย มรฺ (ตาย) + ยุ = มรณ (ความตาย)

วณฺท (ไหว) + อนฺนิย = วณฺทนิย (กวรไหว)

ศัพท์ิต เป็นวิธีที่นำคำที่สร้างด้วยวิธีอื่นมาลงปัจจัยซ้ำอีกทีหนึ่งเพื่อให้ได้นามใหม่ที่มีความหมายพิสดารออกไป เช่น โคตรศัพท์ิต เต็มปัจจัย "เนร" "ณว" แสดงความเป็นเหล่ากอ เช่น

สมณ + เนร = สามเนร (เหล่ากอแห่งสมณ)

สมฺ + ณว = มานว (เหล่ากอพระมนู)

เราใช้ "มานพ"

สมาส	ทวิ + คต = ทวิงคต (ไปแล้วสุฟ่า) สังฆสุต + ทาน์ = สังฆทาน์ เราใช้ สังฆทาน
สนธิ	จุฬา อลงกรณ = จุฬาลงกรณ ปรม + อีศวร = ปรเมศวร์
คำประสม	ดูก + เสื่อ = ดูกเสื่อ หมู + หวาน = หมูหวาน
คำซ้อน	แก + ไช = แก่ไช เข็ช + หลาบ = เข็ชหลาบ
คำซ้ำ	กลม ๆ นอน ๆ ของกล้วย ๆ รอรอรอ
สำนวน	อาจจะเกิดจากคำที่ไม่มีความหมายเลยมาประกอบกับ เช่น อาจนาง ออยสอย

9. ในภาษามาลี สันสกฤตไม่นิยมคำซ้ำ ต่างกับภาษาไทยซึ่งมีการซ้ำคำทั้ง คำนาม กริยา วิเศษณ์ เช่น เด็ก ๆ เดิน ๆ สวย ๆ งาม ๆ ฯลฯ

ในระหว่างคำในภาษามาลีและสันสกฤตนั้น ก็มีข้อแตกต่างกันอยู่ แม้ว่าจะมีรูปลักษณะเป็นภาษาที่มีวิภคิตัวจย (Inflectional Language) เหมือนกัน และเป็นภาษาของชนชาติอินเดียเหมือนกันก็ตาม ข้อแตกต่างระหว่างคำภาษามาลีและสันสกฤต มีดังนี้คือ

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
1. สระบาลีมี 8 ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ	1. สระสันสกฤตมี 14 ตัว ที่มีมากกว่า สระบาลี 6 ตัว คือ ฤ ฌ ฦ ร ไอ เออา
2. พยัญชนะบาลี 33 ตัว วรรณกะ ก ข ค ฉ ง วรรณจะ จ ฉ ฆ ญ วรรณญะ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ วรรณทะ ท ธ ฒ ณ วรรณปะ ป ผ พ ภ ม เศษวรรณค ย ร ล ว ส ห ฬ	2. พยัญชนะสันสกฤตมี 35 ตัว ที่มีมากกว่า พยัญชนะบาลี 2 ตัว คือ ษ ห
3. ไม่นิยมอักษรควบ อักษรนำ เช่น จักก เขกค สมุทท อัสส อิจจ ฐาน	3. นิยมอักษรควบอักษรนำ เช่น จักร เขตร สมุทร อัสว อัสถ สถาน
4. ไม่ใช้ ฤ (ร เระ) ซึ่งไทยเขียน เป็น รร (ร หัน)	4. ใช้ ฤ. ซึ่งไทยเขียนเป็น รร เช่น กรรม ธรรม วรรณ สรรพ สวรรค์ มรรค อรรณ

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
<p>5. พยัญชนะซ้อนในภาษาบาลี ไม่ใช่เป็น ตัวต้นศัพท์</p>	<p>5. พยัญชนะประสมอาจอยู่ต้นศัพท์ได้เช่น ประโยชน์ ศรี ฯลฯ</p>
<p>6. มีหลักสะกดตัวแน่นอนดังนี้คือ</p> <p>ก. พยัญชนะวรรคที่เป็นตัวสะกดได้ คือ พยัญชนะแถวที่ 1 3 5</p> <p>ข. เมื่อมีตัวสะกดทวงปีตัวตาม</p> <p>ค. ตัวตามมีหลักคือ</p> <p>พยัญชนะแถวที่ 1 สะกด พยัญชนะแถว ที่ 1 2 ตาม</p> <p>พยัญชนะแถวที่ 3 สะกด พยัญชนะแถว ที่ 3 4 ตาม</p> <p>พยัญชนะแถวที่ 5 สะกด พยัญชนะแถว ที่ 1-5 ตาม</p> <p>ง. ตัวสะกดและตัวตามทวงอยู่ใน วรรคเดียวกัน</p> <p>จ. พยัญชนะเษวรรค เป็นตัวสะกด ได้ เมื่อตัวเองตาม ได้แก่ ย ล ส</p>	<p>6. ไม่มีหลักการสะกดตัวแน่นอน พยัญชนะ ใดสะกด พยัญชนะใดตามก็ได้ หรือไม่มี ตัวตามก็ได้ ถ้ามีตัวตาม ตัวสะกดซึ่งเป็น พยัญชนะต่างวรรคกัน จะต้องมีลักษณะเสียง อย่างเดียวกัน คือ ถ้าเป็นโฆชะ ก็ต้องเป็น โฆชะเหมือนกัน ถ้าเป็นอโฆชะ ก็ต้องเป็น อโฆชะ เหมือนกัน</p>

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
7. เศษวรรคที่เป็นตัวสะกดได้แก่ ย ล ส	7. เศษวรรคที่เป็นตัวสะกดได้แก่ ย ล ส ก ฆ
8. สระอะ อี อุ ในคำภาษาบาลีบางคำ เช่น อะ อมต กต คห อิ อิทฺธิ มิต อิตฺติ อุ อุตฺ ปฺจฺฉา วฺชฺชิตฺติ	8. คำภาษาสันสกฤตมักจะใช้ ฤ เช่น ฤ อมฤต กฤต คฤห ฤ อิทฺธิ มฤค ฤ อิตฺติ ฤ อุตฺ ปฤจฺฉา วฤชฺชิตฺติ
9. ตัว "ฤก" ในคำภาษาบาลี เช่น จฤก สฤก สุฤก	9. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้ "กร" เช่น จกร กกร ฤกร
10. ตัว "ฆ" ในคำภาษาบาลี เช่น เขตฺต เขม ชตฺตฺตฺย	10. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้ "กฺษ" เช่น กฺษตฺต กฺษม กฺษตฺตฺตฺย

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
<p>11. ตัว "คฺ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>คค อคค คคค สมคค คคค วิคคท คคค มคค คคค อุปคค คคค คคค</p>	<p>11. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้ "คฺ" หรือ "รฺ" เช่น</p> <p>คฺค อคฺค คคคค สคคค คคคค วิคคคค คคคค มคคค คคคค อุปคคค คคคค คคคค</p>
<p>12. ตัว "จ" และ "จฺ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>นิจฺ ปริจฺจาก อาทิจฺ</p>	<p>12. คำในภาษาสันสกฤต มักจะใช้ "ตฺ" เช่น</p> <p>นิตฺ ปริตฺยาค อาทิตฺ</p>
<p>13. ตัว "ชฺ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>วิชฺชา ปาโมชฺช อชฺช</p>	<p>13. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "ชฺ" เช่น</p> <p>วิทฺช ปฺรโมทฺช อทฺช</p>
<p>14. ตัว "ชฺ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>มชฺฉิม อุปชฺฉาย มชฺฉนฺ</p>	<p>14. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "ชฺ" เช่น</p> <p>มชฺช อุปชฺช มชฺช</p>

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
<p>15. ตัว "ฌ" หรือ "ญ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>ฌ ฌาณ ฌาคี ฌณณา ญ ญล การุญล อรญล ญ ญญา สามัญ ฌญ</p>	<p>15. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "ช" "ญ" หรือ "นุ" เช่น</p> <p>ช ชลาณ ชจาตี ปรชญา ญ ญล การุญล อรญล นุ ญญา สามานุ ฌานุ</p>
<p>16. ตัว "ฐ" หรือ "ถ" ที่เป็นพยางค์หน้าของคำภาษาบาลี เช่น</p> <p>ฐ ฐาปนา ฐิติ ฐาปนิก ถ ถด ถาวร ถิร ถ ฐป ถมภ</p>	<p>16. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "สถ" หรือ "สฺต" เช่น</p> <p>สถ สถาปนา สถิติ สถาปนิก สถ สถด สถาวร สถิร สฺต สฺตป สฺตมภ</p>

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
<p>17. ตัว "ส" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p> ส วิชา</p> <p> วิสุทธิ</p> <p> สฤณ</p> <p> ส มเหสี</p> <p> โฆสนา</p> <p> ภาสิต</p>	<p>17. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "ศ" หรือ "ษ" เช่น</p> <p> ศ วิชา</p> <p> วิศฤติ</p> <p> ศฤณ</p> <p> ษ มหิษี</p> <p> โฆษณา</p> <p> ภาศิต</p>
<p>18. ตัว "พ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p> กรพ</p> <p> กีฬ</p> <p> จูปามณิ</p>	<p>18. คำในภาษาสันสกฤตมักจะใช้เป็น "ท" เช่น</p> <p> ครฤท</p> <p> กรีฬ</p> <p> จูปามณิ</p>
<p>19. สระ "เอ" ในคำภาษาบาลี เช่น</p> <p> เวชช</p> <p> เมณ</p> <p> เสรี</p>	<p>19. บางคำในภาษาสันสกฤตจะใช้เป็นสระ "ไอ" เช่น</p> <p> ไวชช</p> <p> ไมณ</p> <p> ไสวริน</p>

ภาษาบาลี	ภาษาสันสกฤต
20. สระ "โ" ในคำภาษาบาลี เช่น	20. บางคำในภาษาสันสกฤตอาจจะใช้เป็น "เอ" หรือ "อ" เช่น
โ อโอรส	เอ เออรส
โ จจร	เอ จजर
โ โกเศษย	เอ เกาเศษ
โ โอกาส	อ อวกาส
โ โอวาท	อ อวาท
โ โอภาส	อ อภาส
21. คำบาลีใช้สระเสียงสั้น เช่น	21. คำสันสกฤตใช้สระเสียงยาว เช่น
กุมาริกา	กุมารี
สุณฺณ	สุนฺน
ชันติ	กษานฺติ
22. คำบาลีใช้สระเสียงยาว เช่น	22. คำภาษาสันสกฤตใช้สระเสียงสั้น เช่น
อญฺชติ	อญฺชตี
ยฺวตี	ยฺวตี
อปฺางกา	อปฺงก (หางตา)

วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาที่มีวิภัติ ปัจจุบันซึ่งต่างตระกูลกับภาษาไทย ซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาคำโดด เมื่อเรานำคำภาษาบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย คำใดที่ยากแก่การเขียน การออกเสียง ก็มีการแปลงเสียใหม่ให้เหมาะสม บางคำมีรูปลักษณะและเสียงที่คล้ายกับภาษาไทย ก็ดึงคำนั้นมาใช้ได้เลยทันที การนำเอาคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยมีหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. ใช้ตามรูปเดิมโดยไม่ตัดวิภัติออก เช่น โมโห โทโส วาโย เคโจ เสโท อาวุโส อนิจจัง นานาจิตตัง เทวา มัจฉา อภา กุมารา ฯลฯ

2. ใช้ตามรูปเดิม แต่ตัดวิภัติออก โดยออกเสียงเป็น 3 อย่างคือ

ก. ออกเสียงตามคำเดิม เช่น

สมาธิ สติ นิธิ เกรษฐี ราตรี ภิกขุ วิญญู กศัญญู วัฑดู บัญญา กัญญา กรัทธา ฯลฯ

ข. ออกเสียงเพี้ยนไปจากเดิม เพราะพยัญชนะตัวสุดท้ายทำหน้าที่เป็นตัวสะกด เช่น กุมาร โจร โรค หุต มิตร สหาย วานร เมฆ ชน อาราม วิหาร ปทุม พาล กาศ ฯลฯ

ก. ออกเสียงเพี้ยนไปจากเดิม เช่น

กนก (กะนะกะ) ออกเสียงเป็น กะหนก

จริต (จะริตะ) ออกเสียงเป็น จะหริต

บุรุษ (บุรุษะ) ออกเสียงเป็น บุหฺรุด

ประฆาต (ประฆาตะ) ออกเสียงเป็น ประหมาด

วาสนา (วาสะนา) ออกเสียงเป็น วาดสะหนา

กาศนา (กาศสะนา) ออกเสียงเป็น สาคสะหนา

ทรุษ (ทะรุษะ) ออกเสียงเป็น ตรุด

อนาถ (อะนาถะ) ออกเสียงเป็น อะหนาด

ฯลฯ

3. รับมาแล้วเปลี่ยนเสียงของคำบาลี สันสกฤตให้เหมาะกับการออกเสียงของคนไทย โดยการ

ก. เปลี่ยนเสียงสระ เชน

เปลี่ยนเสียงสระอิ อี เป็น สระ อี เชน

กิกุบา (ส.) เป็น กีกษา

มหิมา (ป.ส.) เป็น มหีมา

ปัจจุฉนิก (ป.) เป็น ปัจฉนิก

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระ อี อี เป็น สระ เอีย เชน

วิริย (ป.) เป็น เพียร

กิริ (ส.) เป็น เกียร

กฤษี (ส.) เป็น เกษีณ

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระ อะ เป็นสระ เอาะ เชน

นวรทณ (ป.) เป็น เนาวรัตน์

ครุฑ (ส.) เป็น เคราะห์

สินธุว (ป.) เป็น สินเชาว์

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระ อะ เป็นสระ อุ เชน

สมมุติ เป็น สมมุติ

เชตวน เป็น เชตพน

อัญชี่ เป็น อัญชี่

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระ ไอ เป็นสระ แอ เช่น
 ไททย เป็น แพทย์
 ไททย เป็น แพทย์
 ไสนุย เป็น แสนยา

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระ เอยุ เป็นสระ ไอย เช่น
 เศยุยาสน เป็น ไสยาสน์
 เวเนยุย เป็น เวไนย
 เวนุเตยุย เป็น เวนไทย

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระเสียงสั้น เป็นสระเสียงยาว เช่น
 กฐ เป็น กฐ
 สุลณ ฅ เป็น สุลญ
 โลกีย เป็น โลกีย์

ฯลฯ

เปลี่ยนเสียงสระเสียงยาว เป็นสระเสียงสั้น เช่น
 กาดดา เป็น ศาด
 วิปริต เป็น วิปริต
 นิล เป็น นิล

ฯลฯ

ข. เปลี่ยนเสียงพยัญชนะ เช่น

เปลี่ยนพยัญชนะ "ก" เป็นพยัญชนะ "ข" เช่น
 กนิษฐา เป็น ขนิษฐา
 กีนุกินุช เป็น ชีกชินท์

ฯลฯ

เปลี่ยนพยัญชนะ "ค" เป็นพยัญชนะ "ก" เช่น

คารา เป็น คาร

คตุกร เป็น คตุกร

คิถิ เป็น คิถิ

ฯลฯ

เปลี่ยนพยัญชนะ "ป" เป็นพยัญชนะ "บ" เช่น

ปาทา เป็น บาทา

บุชา เป็น บุชา

บุษป เป็น บุษบา

ฯลฯ

เปลี่ยนพยัญชนะ "จ" เป็นพยัญชนะ "ช" เช่น

วสุจ เป็น วัสสุ

วิจิจกร เป็น วิจิตร

วิสุมย เป็น วิสมัย

ฯลฯ

4. รับมาแล้ว แทรกเสียงพยัญชนะลงไป เพื่อให้ออกเสียงสะดวกขึ้น เช่น

มกฏ เป็น มงกฏ

มายา เป็น มารยา

สีท เป็น สิถ

มกร เป็น มังกร

มาตา เป็น มารดา

สิขร เป็น สิขร

ฯลฯ

5. เติมไม่พ้องหมวดลงที่ปลายคำสุดท้ายสุดของคำ เพื่อลดพยางค์ให้น้อยลง เช่น
เทกนั	กรณีย์	อนันต์	พักตร์
ทุกซ์	กัณฑ์	โอยฐ์	พันต์

ฯลฯ

6. ตัดส่วนหน้าของคำออกใช้แต่ส่วนหลัง เช่น

ธรงค์	ตัดมาจาก	ธณรงค์
นุช	ตัดมาจาก	อนุช
ภิรมย์	ตัดมาจาก	อภิรมย์
ฤทัย	ตัดมาจาก	หฤทัย
โบสถ์	ตัดมาจาก	อุโบสถ
ติเรก	ตัดมาจาก	อติเรก
ทักษ์	ตัดมาจาก	ซีพีทักษ์
เนร	ตัดมาจาก	สามเนร

ฯลฯ

7. ตัดส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วนหน้า เช่น

อหิวาต์	ตัดมาจาก	อหิวาตกโรค
อโหสิ	ตัดมาจาก	อโหสิกรรม
ฮักโซ	ตัดมาจาก	ฮักโซภินิ
วิจิ	ตัดมาจาก	วิจิฉัย
จรัส	ตัดมาจาก	จรัสลา
พารา	ตัดมาจาก	พาราณสี

ฯลฯ

8. ตัดส่วนหน้า และส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วนกลาง มีใช้น้อยมาก เช่น

โซ	ตัดมาจาก	ฮักโซภินิ
----	----------	-----------

9. เดิมส่วนหน้าของคำเข้าไป เช่น

กระยาจก	มาจากคำ	ยาจก
ตงูปล	มาจากคำ	ตงูปล (ป.๕)

10. เดิมส่วนท้ายของคำเข้าไป เช่น

บิตู	เป็น	บิตูรงค์
มาตุ	เป็น	มาตุรงค์

11. เดิมวรรณยุกต์ต้องไปอย่างคำไทย เช่น

เพ็ท	มาจากคำ	เพท
พุทโซ	มาจากคำ	พุทโซ
เอกา	มาจากคำ	เอกา
ไมตรี	มาจากคำ	ไมตรี
เสนห์	มาจากคำ	เสน्ह

ฯลฯ

12. การเรียงคำ

ก. ถ้าเป็นคำสมาส มักจะเรียงตามระเบียบภาษาเดิม คือ เรียงคำ
 เศษณ์หรือคำขยายไว้ข้างหน้า เช่น

สุนทรพจน์	รัฐมนตรี	มหันตภัย	รัตนกวี
สังฆราช	ราชบุตร	บรมภักตริย์	สุภาพชน

ฯลฯ

ข. ถ้าไม่เป็นคำสมาส มักจะเรียงตามระเบียบภาษาไทย คือ เรียง
 คำวิเศษณ์ หรือคำขยายไว้ข้างหลัง เช่น

อากาศบริสุทธิ์	คุณอนันต์	โทษมหันต์	ลักษณะวิชา
โอรสภักตริย์	คณะรัฐบาล	ประจวรพระนาถ	โรคคอหิวน้ำ

ฯลฯ

13. เปลี่ยนความหมายให้ผิดไปจากเดิม มีวิธีเปลี่ยนได้ 3 ประการคือ

ก. เปลี่ยนแล้วความหมายแคบเข้า เช่น

ประพันธ์ เดิมแปลว่า การจัดงาน การเตรียม งานเขียน
ไทยใช้เฉพาะ งานเขียน

เคารพ เดิมแปลว่า รุงเรื่อง เคารพ ความหนัก
ไทยใช้เฉพาะ เคารพ

ชรา เดิมแปลว่า ความแก่ ความเสื่อม ครคร่า
ไทยใช้เฉพาะ แก่ทางกาย

ชนบท เดิมแปลว่า จังหวัด ภูมิภาค บ้านนอก
ไทยใช้เฉพาะ บ้านนอก

ฯลฯ

ข. เปลี่ยนแล้วความหมายกว้างออก เช่น

คงคา เดิมหมายถึง แม่น้ำคงคาอันศักดิ์สิทธิ์
ไทยใช้ในความหมาย แม่น้ำทั่ว ๆ ไป

คติ เดิมหมายถึง ทางที่ไป
ไทยใช้ในความหมาย ทางที่ควรยึดถือปฏิบัติ และเครื่อง
เตือนใจ

กมล เดิมหมายถึง ดอกบัว
ไทยใช้ในความหมาย ดอกบัว และ ใจ

สากล เดิมหมายถึง ทั้งหมด
ไทยใช้ในความหมาย สิ่งที่นิยมกันทั่วไป

ฯลฯ

ค. เปลี่ยนแล้วความหมายย้ายที่ คือ คำเดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง
เมื่อไทยรับมาใช้ จะใช้ไปอีกความหมายหนึ่ง เช่น

สังสาร	เดิมแปลว่า การเวียนว่ายตายเกิด ไทยใช้ในความหมาย เห็นอกเห็นใจ ปรานี
สามานย์	เดิมแปลว่า ทั่วไป ไทยใช้ในความหมาย ชั่วช้า เลวทราม
ตถุการ	เดิมแปลว่า ความรัก ไทยใช้ในความหมาย ทรัพย์สินสมบัติ
คัสกร	เดิมแปลว่า ขโมย ไทยใช้ในความหมาย ศัตรู
กาม	เดิมแปลว่า ความรัก ไทยใช้ในความหมาย ความใคร่
อนงค	เดิมแปลว่า ไม่มีตัวตน ไทยใช้ในความหมาย นางงาม
อนาด	เดิมแปลว่า ไม่มีที่พึ่ง ไทยใช้ในความหมาย น่าสงสาร น่าสลดใจ
อวารณ	เดิมแปลว่า เครื่องกัน เครื่องกำบัง ไทยใช้ในความหมาย ห่วงใย อาสย

ฯลฯ

เทียบคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย

คำบาลี สันสกฤตที่เรานำมาใช้ในภาษาไทยนั้น บางทีเราก็เอามาเฉพาะคำบาลี บางทีก็เอามาเฉพาะคำสันสกฤต บางทีก็เอามาใช้ทั้งรูปบาลีและสันสกฤต ตัวอย่างคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย มีดังนี้คือ

คำบาลี	คำสันสกฤต	คำที่ไทยนำมาใช้
อักษร	อักษร	อักษร (อักษรวิเชีย) อักษร
อริย	อารย	อริย (อริยวงศ์) ทรย (ทรยธรรม)
อัคคี	อัคนี	อัคคี อัคนี
อัจนรา	อัปสร	อัจนรา อัปสร
อัจนริย	อัจนรย	อัจนริยะ อัจนรย
อัชฌาสัย	อัชฌาศัย	อัชฌาสัย อัชฌาศัย
อุปัชฌาย	อุปาชฌาย	อุปัชฌา
อัศสู	อัศวี	อัศวี
อิสสุร	อิศวร	อิสระ อิศวร
อาสาฬห	อาสาฬม	อาสาฬห
อัคต	อาทมัน	อัค อาทมา
อมต	อมฤต	อมต อมฤต
อิทธิ	ฤทธิ	อิทธิ ฤทธิ
อิสิ	ฤษี	ฤษี ฤาษี
อรัญญ	อรัญย	อรัญญ อรัญย
โอมฐ	โอมฐ	โอมฐ
อิติ	สตรี	อิติ สตรี
อุเบกขา	อุเบกษา	อุเบกขา อุเบกษา
อุตุ	ฤตุ	ฤตุ อุตุ (อุตุนิยม)
ภิกษ	ภิกษ	ภิกษา
ภิกษุ ภิกษุณี	ภิกษุ ภิกษุณี	ภิกษุ ภิกษุณี
ยักษ ยักษิณี	ยักษ ยักษิณี	ยักษ ยักษา ยักษี ยักษิณี
รุกข	วฤกษ	รุกข (รุกขเทวดา) พฤกษา

คำบาลี	คำสันสกฤต	คำที่ไทยนำมาใช้
รฺกฺษา	รฺกฺษา	รฺกษา
รฺงฺสี	รฺกฺมี	รฺงสี รฺกมี
รฺกฺษ	รฺาษฏฺร	รฺกฺษ รฺาษฏฺร
ลฺกฺษณ	ลฺกฺษณ	ลฺกษณะ ลฺกษณ
ชณ	กษณ	ชณะ
เขชฺต	เกษฺตร	เขต เกษตร
เขม	เกษม	เกษม
นิจฺจ	นิตฺย	นิจ นิตย
ลฺจฺจ	ลฺตฺย	ลฺจ (ลฺจจรรรม) ลฺตย
สํมณฺญ	สํมานุย	สํมัญญ สํมานย
ลฺตฺถ	ศํสฺตร	ศาสตร
ลฺตฺถา	ศํสฺตา	ศาสตา
โศทฺถิ	สฺวสฺติ	สวสตี
ลฺพ	สฺร	สรพ สรพ
ลฺป	กิลป	คิลป
ลํมี	ลฺวามี	ลามี ลวามี
ลฺกฺษา	กฺษา	ศึกษา
ลฺริ	ศฺรี	ลริ ศรี
ลฺวาก	ศฺรวาก	ลวาก
วิชฺชา	วิชฺยา	วิชา วิชยา
วิชฺช	วิชฺษ	วิชฺษ
วิชฺตาร	วิชฺตาร	วิชตาร พิศคาร
เวสฺส	ไวศฺย	แพกย์

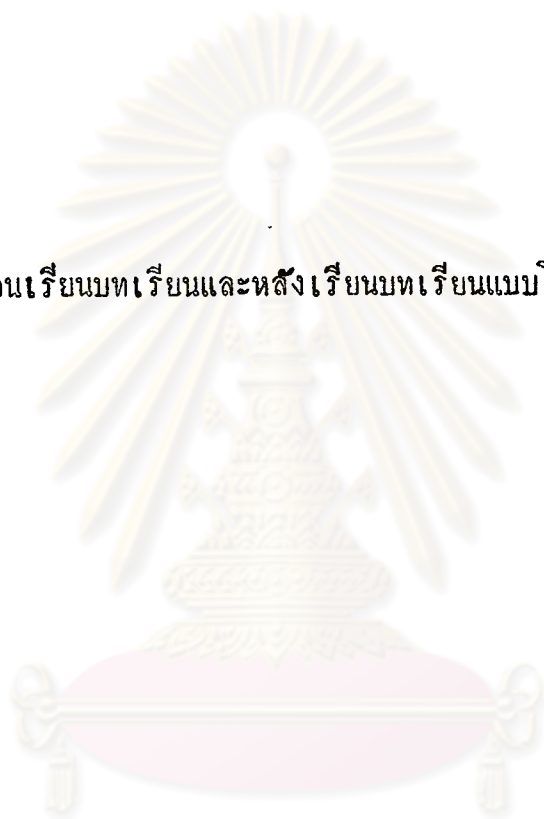
คำบาลี	คำสันสกฤต	คำที่ไทยนำมาใช้
เวช	ไวทย	แพทย์
วิสุตาส	พิทวาส	วิตาสะ พิทวาส
วิฑูทน	วทรชน	วิฑนา พิฑนา
วฤทธิ	วฤทธิ	วฤทธิ พฤทธิ
วรรณ	วรรณ	วรรณ
วัตถุ	วัตถุ	วัตถุ วัตถุ พัสถุ
บุญ	บุญ	บุญ บุญย์
ปรมาท	ปรมาท	ประมาท
ปรยตุค	ปรยตุค	ประยัคค
ปริญญา	ปริญญา	ปริญญา ปริญญา
ปัจจุบัน	ปัจจุบัน	ปัจจุบัน
ปัจฉิม	ปัจฉิม	ปัจฉิม
ปริญญา	ปริญญา	ปริญญา
ปรกติ	ปรกติ	ปรกติ ปรกติ
ปฐม	ปฐม	ปฐม ปฐม
ปฐิเสช	ปฐิเสช	ปฐิเสช
มิตุค	มิตุค	มิทร
มัจฉา	มัจฉยา	มัจฉา มัจฉยา
มัจฉิม	มัจฉยม	มัจฉิม มัจฉยม
มิก	มฤค	มิก มฤคา
กัปป	กัปป	กัปป กัปป
กีฬ	กีฬ	กีฬ กีฬ
กัญญา	กัญญา	กัญญา กัญญา

คำบาลี	คำสันสกฤต	คำที่ไทยนำมาใช้
การุญญ	การุญย	การุญ การุญย์
กัณ्ह	กณณ	กัณ्ह กณณะ
บุคคล	บุทคล	บุคคล
บุปผ	บุษป	บุปผา บุษบา
ชัมม	ชรรรม	ชรรรม
ฐาน	สถาน	ฐานะ สถานะ สถาน ฐาน
ฐิต	สถิต	สถิต
สถาปนา	สฺถาปนา	สถาปนา
คัมहा	คฺฤณมา	คัมहा
หัตถี	หัตถี หัสสิน	หัตถี
	ฯลฯ	

คำบาลี สันสกฤตที่เดิมมีความหมายเหมือนกัน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายต่างกัน

ทิวฐิ (ป.)	ทณฐิ (ส.)	ไทยใช้	ทิวฐิ หมายถึง	ข้อดีในความเห็น
			ทณฐิ หมายถึง	ลักษณะที่คิดคาดเอาตามหลักวิชา
กีฬา (ป.)	กรีฑา (ส.)	ไทยใช้	กีฬา หมายถึง	การแข่งขัน การเล่นเพื่อความสนุก
			กรีฑา หมายถึง	การกีฬาการบริหาร การเล่นสนุก
รฐฐ (ป.)	ราชฐฐ (ส.)	ไทยใช้	รัฐ หมายถึง	แวนแคว้น บ้านเมือง
			ราชฐฐ หมายถึง	พลเมืองของประเทศ
เขตต (ป.)	เกษตฐ (ส.)	ไทยใช้	เขต หมายถึง	แดน
			เกษตรหมายถึง	นาทุ่ง

แบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test)

หน่วยที่ 1

คำสั่ง จงชี้ค x ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดลงในกระดาษคำตอบ (แต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาบาลี สันสกฤตเป็นอย่างไร ?
  - ก. เป็นภาษาเดียวกัน
  - ข. เป็นภาษาต่างกัน แต่อยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน
  - ค. เป็นภาษาต่างกัน และอยู่ในตระกูลภาษาต่างกัน
  - ง. เป็นภาษาเดียวกัน แต่มีแหล่งกำเนิดต่างกัน
2. ภาษาบาลี สันสกฤตเป็นภาษาตาย หมายความว่าอย่างไร ?
  - ก. ภาษาที่ใช้ในอดีต แต่เลิกใช้หมดในปัจจุบัน
  - ข. ภาษาของชนชาติที่สูญสิ้นไปแล้ว
  - ค. ภาษาของชนชั้นสูง และภาษาที่ใช้เพื่อความศักดิ์สิทธิ์
  - ง. ภาษาที่ใช้พูดและเขียนในอดีต ปัจจุบันใช้เป็นภาษาหนังสืออย่างเดียว
3. ในอินเดียสมัยโบราณ ภาษาบาลี สันสกฤตใช้ในโอกาสต่างกันอย่างไร ?
  - ก. ทั้งภาษาบาลี สันสกฤตใช้เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป
  - ข. ทั้งภาษาบาลี สันสกฤตใช้เป็นภาษาในการแต่งหนังสือ
  - ค. ภาษาบาลีใช้เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป ภาษาสันสกฤตใช้เป็นภาษาพูดของชนชั้นสูง และใช้ในการแต่งหนังสือ
  - ง. ภาษาสันสกฤตใช้เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป ภาษาบาลีใช้เป็นภาษาพูดของชนชั้นสูง และใช้ในการแต่งหนังสือ

4. ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาสู่ระบบภาษาไทยตั้งแต่สมัยไหน ?
- สมัยสุโขทัย
  - สมัยอยุธยาตอนต้น
  - สมัยอยุธยาตอนปลาย
  - สมัยรัตนโกสินทร์
5. ภาษาบาลี เป็นภาษาของชาวอินเดีย เหตุใดจึงเข้ามาปะปนอยู่ในระบบภาษาไทย ?
- การเผยแพร่พุทธศาสนา
  - การเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์
  - การถ่ายทอดวรรณคดี
  - การถ่ายทอดวิชาการต่าง ๆ ของอินเดีย
6. ภาษาสันสกฤต เป็นภาษาของชาวอินเดีย เข้ามาปะปนอยู่ในระบบภาษาไทยได้อย่างไร
- การส่งครามสมัยพระเจ้าอชาตศัตรู
  - การเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์
  - การเผยแพร่ศาสนาพราหมณ์ และการถ่ายทอดวรรณคดี วิชาการต่าง ๆ ของอินเดียโบราณ
  - การส่งครามสมัยพระเจ้าอชาตศัตรู และการถ่ายทอดวรรณคดี วิชาการต่าง ๆ ของอินเดียโบราณ
7. ไทยเรามีภาษาไทยใช้อยู่แล้ว จำเป็นอย่างไรที่ต้องนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้มาก ?
- เพื่อความสะดวกในการสื่อความหมาย และความสละสลวยของภาษา
  - เพื่อความสะดวกในการสื่อความหมาย และการแต่งคำประพันธ์
  - เพื่อความสละสลวยของภาษา และการศึกษาวิชาการชั้นสูง
  - เพื่อศึกษาคัมภีร์ทางศาสนาให้ลึกซึ้ง

8. ในเรื่องศาสนา ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตใช้แตกต่างกันอย่างไร
- ภาษาบาลีใช้ในคัมภีร์พุทธศาสนาทุกนิกาย ภาษาสันสกฤตใช้ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์
  - ภาษาบาลีใช้ในคัมภีร์พุทธศาสนาทุกนิกาย ภาษาสันสกฤตใช้ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนาทุกนิกาย
  - ภาษาบาลีใช้ในคัมภีร์พุทธศาสนาทุกนิกาย และศาสนาพราหมณ์ ภาษาสันสกฤตใช้ในคัมภีร์พุทธศาสนาทุกนิกาย
  - ภาษาบาลีใช้ในคัมภีร์พุทธศาสนาทุกนิกาย ภาษาสันสกฤตใช้ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาทุกนิกาย
9. คำว่า "ปฏิกริยา" ส่วนใดของที่เรียกว่า อุปสรรค ?
- ป
  - ปฏิ
  - กริยา
  - ยา
10. คำว่า "นิรภัย หุรชน สุภามิต" มีอุปสรรคอยู่ด้วย อุปสรรคที่มีนี้เป็นอย่างไร
- มีความหมาย
  - ไม่มีความหมาย
  - บางที่มีความหมาย บางที่ไม่มีความหมาย
  - ภาษาเดิมมีความหมาย แต่เมื่อไทยนำมาใช้จะไม่มีความหมาย
11. คำว่า "ชนก" (หมายถึง ผู้ให้กำเนิด คือ พ่อ) มีปัจจัยหรือไม่ ถ้ามี ส่วนใดที่เรียกว่า "ปัจจัย" ?
- มี ปัจจัยคือ ช
  - มี ปัจจัยคือ ชน
  - มีปัจจัยคือ ก
  - ไม่มีปัจจัย

12. คำว่า "คตติ กุมาริ เศรษฐี" มีปัจจัย ปัจจัยเหล่านี้เป็นอย่างไร ?
- มีความหมาย
  - ไม่มีความหมาย
  - บางที่มีความหมาย บางที่ไม่มีความหมาย
  - ภาษาเดิมมีความหมาย แต่เมื่อไทยนำมาใช้ไม่มีความหมาย
13. พยัญชนะ ที่ภาษาสันสกฤตมีมากกว่าภาษาบาลี มีตัวอะไรบ้าง ?
- ท ศ ฆ
  - ศ ฆ พ
  - ศ ฆ
  - ศ ฑ
14. สระ ที่ภาษาสันสกฤตมีมากกว่าภาษาบาลี มีสระอะไรบ้าง ?
- อำ ไอ เอา ฤ ฌา ฤ ภา
  - อุ อุ ไอ ฤ ฌา ฤ ภา
  - เอ เอา ฤ ฌา ฤ ภา
  - ไอ เอา ฤ ฌา ฤ ภา
15. ท่อนี้ คำใดมาจากภาษาบาลี ?
- ธรรม
  - พักตร์
  - ปัญญา
  - กรูท
16. ท่อนี้ คำใดมาจากภาษาสันสกฤต ?
- จุฬ
  - มัชฌิม
  - ฤาษี
  - รัฐบาด

17. ต่อไปนี้ข้อใดเป็นคำบาลีทั้งหมด ?

- ก. อัคคี บัจฉิม
- ข. วิทยา อุมฺภณายี
- ค. มัจฉา มุตร
- ง. สิงคาร ไศสวรรย

18. ต่อไปนี้ข้อใดเป็นคำสันสกฤตทั้งหมด ?

- ก. วิญญาน อัจฉริยะ
- ข. อาทิตย บัจจุบัน
- ค. พลเมือง กฤษณา
- ง. ฤกษ์ เกษียณ

คำสั่ง จงเติมคำบาลี หรือคำสันสกฤตที่มีความหมายเหมือนกันลงในช่องว่างเป็นคู่ ๆ

คำบาลี	คำสันสกฤต
<u>ตัวอย่าง</u> วิชชา	..วิทยา..... ....
19. วิชการ	.....
20. สามัญ	.....
21.	....
22.	....

แบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน (Post-test)

หน่วยที่ 2

คำสั่ง จงชี้ค x ที่มีตัวอักษรหน้าข้อความที่ถูกตองที่สุดลงในกระดาษคำตอบ (แต่ละข้อ มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว)

1. ภาษาบาลี สันสกฤตมีลักษณะแตกต่างจากภาษาไทยอย่างไร ?
  - ก. ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษามีวิภัติ บัจจย
  - ข. ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาติดต่อคำ
  - ค. ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาคำควมมากพยางค์
  - ง. ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาคำโคค
2. คำบาลี สันสกฤต "กนก" อ่านตามแบบภาษาไทยอ่านว่าอย่างไร ?
  - ก. กะ-นะ-กะ
  - ข. กะ-นก
  - ค. กั้น-กะ
  - ง. กะ-หนก
3. คำบาลี "เวเนย" เมื่อไทยนำมาใช้ เขียนอย่างไร ?
  - ก. เวเนย
  - ข. เวเจย
  - ค. เวไนย
  - ง. เวไณย

4. คำสันสกฤตว่า "ไวฑย" เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เขียนอย่างไร ?
- ไวทยา
  - ไวทย์
  - ไพทย์
  - แพทย์
5. "คารา" มาจากคำบาลี สันสกฤตคำใด ?
- คาร
  - คารา
  - คาร
  - คารุ
6. "เบญจ" มาจากคำบาลี สันสกฤตคำใด ?
- ปญจ
  - เบญจ
  - ปญญ
  - เปญจ
7. "นุษ" มาจากคำบาลี สันสกฤตคำใด ?
- อนุษช
  - อนุษ
  - นุษช
  - นุษ
8. "อัชโฆ" มาจากคำบาลี สันสกฤตคำใด ?
- อัชโฆริณี
  - อัชโฆภ
  - อัชโฆ
  - อัชช

9. คำบาลี สันสกฤต "ประพันธ์" เติมแปลว่า การจัดงาน การเตรียม งานเขียน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ใช้ในความหมายว่าอย่างไร ?
- การจัดงาน
  - การเตรียม
  - งานเขียน
  - ถูกทั้งข้อ ก. ข. ค.
10. คำบาลี สันสกฤตคำใดที่นำมาใช้ในภาษาไทยแล้วความหมายแคบเข้า ?
- มาลา เติมแปลว่า พวงหรีด. พวงดอกไม้
  - พิศวาท เติมแปลว่า เชื่อ ไว้วางใจ
  - อภัย เติมแปลว่า ปลอดภัย ปราศจากภัย
  - เคารพ เติมแปลว่า ความหนัก เคารพ
11. คำบาลี สันสกฤต "อิจจา" เติมแปลว่า ปรารถนา เมื่อไทยนำมาใช้ความหมายเป็นอย่างไร ?
- ความหมายคงเดิม
  - ความหมายย้ายที่
  - ความหมายแคบเข้า
  - ความหมายกว้างออก
12. คำบาลี "ปญฺญ" (ปัญญา) คำสันสกฤต "ปรชฺญา" (ปรัชญา) ทั้ง 2 คำนี้ไทยนำมาใช้ในความหมายอย่างไร ?
- ความหมายเหมือนกัน
  - ความหมายต่างกัน
  - ในภาษาพูดใช้ในความหมายเหมือนกัน ในภาษาเขียนใช้ในความหมายต่างกัน
  - ในภาษาพูดใช้ในความหมายต่างกัน ในภาษาเขียนใช้ในความหมายเหมือนกัน

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนและหลังเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม

หน่วยที่ 1

1. ข

2. ง

3. ค

4. ก

5. ก

6. ค

7. ก

8. ง

9. ข

10. ก

11. ค

12. ก

13. ค

14. ง

15. ค

16. ค

17. ก

18. ง

19. พิศการ

20. สามานย

21. สามี

22. ประถม

หน่วยที่ 2

1. ก

2. ง

3. ค

4. ง

5. ข

6. ก

7. ข

8. ก

9. ค

10. ง

11. ข

12. ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแนะนำในการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย"

สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำแนะนำสำหรับอาจารย์

1. ก่อนที่จะใช้บทเรียนแบบโปรแกรมนี้ในการสอน อาจารย์ต้องอธิบายวิธีการใช้บทเรียนให้นักเรียนและวิธีการทำข้อสอบอย่างถูกต้องเสียก่อน อาจารย์ควรจะทำให้ให้นักเรียนอ่านคำแนะนำในการใช้บทเรียนก่อนเริ่มเรียน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
2. บทเรียนแบบโปรแกรมนี้ให้นักเรียนเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังนั้นจึงไม่จำกัดเวลาที่แน่นอนในการเรียน ระยะเวลาโดยประมาณในการเรียนบทเรียนแต่ละหน่วย หน่วยละ 60 นาที แต่นักเรียนอาจจะใช้เวลามากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้
3. การเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมนี้ ควรให้นักเรียนทำบทเรียนครั้งละหน่วย ไม่ควรให้นักเรียนทำบทเรียนสองหน่วยติดต่อกันไปจนจบ ควรมีการเว้นชั่วโมงหรือเว้นวันที่เรียน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเบื่อหน่าย หรือตั้งใจน้อยลงของนักเรียน ซึ่งอาจจะทำให้เรียนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร
4. แจกกระดาษเปล่าใช้ปิดกรอบคำตอบให้นักเรียนคนละแผ่น อาจารย์ควรจะอธิบายเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ในการทำบทเรียน และอาจตรวจตรามิให้นักเรียนแอบดูคำตอบก่อนทำบทเรียน
5. อาจารย์ควรอธิบายให้นักเรียนทำบทเรียนไปที่ละกรอบตามลำดับ ทุกกรอบ ห้ามทำข้ามกรอบ

6. เมื่อทำบทเรียนแบบโปรแกรมแล้ว วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดจะทำข้อสอบ
ท้ายบทเรียน ซึ่งจะมีคำตอบที่ถูกต้องให้ด้วย อาจารย์ควรเตือนให้นักเรียนตรวจทานคำตอบ
ของตนให้แน่ใจเสียก่อน แล้วจึงตรวจคำตอบที่ถูกต้องจากเฉลย

7. ขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียนแบบโปรแกรม ครูควรดูแลด้วย ให้คำ
ปรึกษาหรือตอบข้อสงสัยของนักเรียนเมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือ ไม่ควรใช้บทเรียน
แบบโปรแกรมนี้นั้นแทนครูอย่างสิ้นเชิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

บทเรียนที่นักเรียนกำลังอ่านอยู่นี้เรียกว่า บทเรียนแบบโปรแกรม บทเรียนแบบโปรแกรมเป็นบทเรียนที่นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของนักเรียนโดยไม่จำกัดเวลา บทเรียนนี้มีทั้งคำอธิบาย ตัวอย่าง แบบฝึกหัด คำถามและคำตอบให้นักเรียนตรวจได้ด้วยตนเอง

ลักษณะของบทเรียน แบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ ซึ่งจะเรียงลำดับตั้งแต่ กรอบที่ 1 กรอบที่ 2 กรอบที่ 3,..... ไปจนจบบทเรียน

คำตอบที่ถูกจะมีอยู่ท้ายกรอบ เช่น คำตอบที่ถูกของกรอบที่ 1 จะมีอยู่ท้ายกรอบที่ 1 ก่อนที่จะถึงกรอบที่ 2 เป็นต้น

กรอบ คือ ข้อความย่อย ๆ ที่ให้ความรู้ แบบฝึกหัด และคำถามตามความรู้ในบทเรียน ในที่นี้จะใช้อักษร ก. แทนคำว่า กรอบ เช่น

ก. 1 หมายถึง กรอบที่ 1

ก. 2 หมายถึง กรอบที่ 2

เมื่อจบกรอบหนึ่ง ๆ แล้ว จะมีเส้นค้นรอบข้อความไว้เป็นตอน ๆ ตัวอย่างเช่น

ก. 1 ประโยคประกอบด้วย 2 ภาคคือ ภาคประธาน และภาคแสดง

นกบิน นก เป็นภาคประธาน

บิน เป็นภาคแสดง

ดังนั้น นกบิน จึงเป็น _____

คำตอบ ก. 1 ประโยค

ก. 2

กรอบขางกรอบอาจไม่ต้องการคำตอบ เช่น เป็นการแนะนำทเรียน วิธีท่ายเรียน หรืออธิบายเนื้อหาซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการทำกรอบต่อไป กรอบแบบนี้จะไม่มีการถามหรือแบบฝึกหัด และจะไม่มีคำตอบที่ถูกทำกรอบแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น

ก. 3 ก่อนอื่น เรามารู้จักคำว่ากาพย์กันก่อนดีไหม

คำว่า "กาพย์" มาจากภาษาบาลี สันสกฤตว่า กายฺย หรือ กาพูย
แปลว่า เหล่ากอนแห่งกวี หรือคำที่กวีได้ร้อยไว้

บทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทยเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" ประกอบด้วยกรอบทั้งหมด 92 กรอบ

หน่วยที่ 1 "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย" เนื้อหาประกอบด้วยประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ข้อแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลี สันสกฤต และไทย ข้อสังเกตคำบาลี สันสกฤต

เทียบคำบาลี สันสกฤต ที่นำมาใช้ในภาษาไทย

มีจำนวนกรอบทั้งสิ้น 58 กรอบ

หน่วยที่ 2 "วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย"

มีจำนวนกรอบทั้งสิ้น 34 กรอบ

ก่อนเรียนบทเรียนแต่ละหน่วย ขอให้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียน (Pre-test) เสียก่อน เพื่อวัดความรู้เดิมของนักเรียน ถ้านักเรียนทำไม่ได้ ไม่ต้องเสียเวลาศึกษานาน ให้เดาได้เลย เพราะความรู้ที่ครูนำมาทดสอบนี้ส่วนใหญ่ นักเรียนยังไม่ได้เรียน ดังนั้น ถ้านักเรียนทำไม่ได้ หรือทำได้น้อยข้อก็ไม่เป็นไร เมื่อทำแบบทดสอบก่อนเรียนบทเรียนแล้ว ให้เริ่มเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมได้เลย

ขอให้นักเรียนอ่านคำแนะนำต่อไปนี้

1. วิธีเรียน ให้นักเรียนใช้กระดาษที่แนบมากับบทเรียนนี้ปิดคำตอบ ซึ่งอยู่ตอนล่างของแต่ละกรอบ ขณะที่นักเรียนทำบทเรียน
2. อ่านข้อความในแต่ละกรอบให้เข้าใจ แล้วทำแบบฝึกหัดด้วยการเขียนคำตอบลงในบทเรียนเลย เมื่อตอบเสร็จกรอบหนึ่งแล้ว เลื่อนกระดาษที่ปิดคำตอบลงมาเพื่อตรวจดูว่า คำตอบของนักเรียนถูกต้องหรือไม่
3. ถ้านักเรียนทำไม่ได้ หรือคำตอบของนักเรียนไม่ตรงกับคำตอบที่ให้ไว้ ให้นักเรียนย้อนกลับไปอ่านกรอบนั้น ทำความเข้าใจใหม่ให้ถูกต้อง แต่จะต้องไม่กลับมามีเติม ชูค ลบ ซีด ฆา คำตอบเดิมของนักเรียน ให้ผ่านไปกรอบต่อไป
4. กรอบใดที่ไม่มีแบบฝึกหัด นักเรียนก็ต้องอ่านอย่างละเอียดให้เข้าใจเช่นกัน อย่าอ่านเลยไป เพราะความรู้ในกรอบนั้นจะช่วยนักเรียนในการทำแบบฝึกหัดในกรอบต่อไป
5. นักเรียนจะต้องทำบทเรียนทุกกรอบตามลำดับ อย่าทำข้ามกรอบเป็นอันขาด มิฉะนั้นแล้ว นักเรียนจะไม่เข้าใจ เนื่องจากบทเรียนมีความต่อเนื่องกัน
6. ในการทำบทเรียนนี้ นักเรียนทำตามความสามารถของนักเรียนเอง ไม่จำเป็นต้องทำแข่งกับเพื่อน ๆ เพราะการทำบทเรียนเสร็จเร็วหรือช้า ถูกหรือผิด ไม่ได้คิดว่าใครเก่งกว่ากัน
7. ความมุ่งหมายในการให้นักเรียนทำบทเรียนนี้ เพื่อจะวัดความรู้เรียนแบบโปรแกรมนี้ดีจริงหรือไม่ มิได้คิดว่า นักเรียนเก่งหรือไม่ ถ้านักเรียนทำผิดก็แสดงว่าบทเรียนนี้ไม่ดี ต้องแก้ไขใหม่ นักเรียนไม่ควรเลื่อนกระดาษเปิดดูคำตอบก่อน เพราะถ้าทำเช่นนั้น นักเรียนก็จะทำแบบฝึกหัดถูกทุกข้อ และครูก็จะไม่สามารถแก้ไขบทเรียนได้
8. เมื่อเรียนจบบทเรียนแต่ละหน่วยแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน (Post-test) ขอให้นักเรียนตั้งใจทำ พยายามคิดทบทวนให้ดีกว่าที่เคย ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า นักเรียนมีความเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่าไร หลังจากที่ได้เรียนบทเรียนแบบโปรแกรมนี้แล้ว.

หน่วยที่ 1 : คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย

ก. 1 ก่อนอื่น เราจะมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาบาลีสันสกฤตกันเสียก่อน พอพูดถึงภาษาบาลี สันสกฤต เรามักจะพูดควมกันเลยว่า "ภาษาบาลี สันสกฤต" ทำให้บางคนเข้าใจผิดว่า ทั้งสองภาษานี้เป็นภาษาเดียวกัน แต่ที่จริงแล้วภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตเป็น .....

คำตอบ ก. 1 ภาษาต่างกัน

ก. 2 เก่งมาก. ภาษาบาลี สันสกฤตนั้นถึงแม้ว่าเราจะชอบเรียกควมกัน แต่ก็ เป็นภาษาที่ต่างกัน เป็นภาษาต่างภาษาแยกจากกัน ภาษาบาลี สันสกฤตทั้งสองภาษานี้ เป็นภาษาของชาวอินเดียในสมัยโบราณ แต่ปัจจุบันนี้ในอินเดียเคยเลิกใช้แล้วในชีวิตประจำวัน ภาษาบาลี สันสกฤต จะมีปรากฏอยู่เฉพาะในหนังสือเท่านั้น

ก. 3 ภาษาที่เลิกใช้แล้วในชีวิตประจำวันปัจจุบัน แต่มีปรากฏใช้เฉพาะในหนังสือสมัยโบราณ เช่น หนังสือวรรณคดี มีคำศัพท์เรียกภาษาเหล่านี้ว่า "ภาษาตาย" ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นภาษาที่เลิกใช้แล้วในชีวิตประจำวันปัจจุบัน แต่ยังมีปรากฏใช้ในหนังสือสมัยโบราณ เช่น หนังสือวรรณคดี ดังนั้นอาจจะเรียกได้ว่า ภาษาบาลีสันสกฤตเป็น .....ได้ทั้งสองภาษา

คำตอบ ก. 3 ภาษาตาย

ก. 4 นักเรียนคงพอเข้าใจแล้วว่า ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤตเป็นภาษาของชาวอินเดียเหมือนกัน เราขอเรียกควบกันว่า ภาษาบาลี สันสกฤต ทั้ง ๆ ที่ภาษาทั้งสองนี้เป็น ..... แต่การที่ทั้งสองภาษานี้เลิกใช้ในชีวิตประจำวันปัจจุบัน มีปรากฏใช้เฉพาะในหนังสือสมัยโบราณ จึงได้ชื่อว่าเป็น ..... เหมือนกัน .

คำตอบ ก. 4 ภาษาต่างกัน ภาษาทาย

ก. 5 ขอชมว่าเก่ง
 ในอินเดียสมัยโบราณ ภาษาบาลี และภาษาสันสกฤตใช้ในโอกาสต่างกัน ภาษาสันสกฤต ใช้ในการแต่งคัมภีร์ หนังสือวรรณคดี หนังสือตำราวิชาการต่าง ๆ และใช้ในหมู่มชนชั้นสูง เพราะถือว่า ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาชั้นสูงและศักดิ์สิทธิ์ คัมภีร์พระเวท เป็นคัมภีร์ที่ชาวอินเดียนับถือว่าเป็นคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ และได้ชื่อว่าเป็นวรรณคดีที่เก่าแก่ของอินเดีย แต่งเป็นภาษา .....

คำตอบ ก. 5 สันสกฤต

ก. 6 เก่งจัง นอกจากคัมภีร์พระเวทแล้ว ยังมีวรรณคดีอื่น ๆ ที่แต่งเป็นภาษาสันสกฤต เช่น มหากาพย์ที่ยิ่งใหญ่ของอินเดีย 2 เรื่อง คือ รามายณะ และมหาภารตะ ในสมัยหนึ่ง ภาษาปรากฤตซึ่งเป็นภาษาถิ่นใช้แพร่หลายมากขึ้น มีการนำภาษาปรากฤตมาแทรกในการแต่งบทละครสันสกฤตด้วย แต่ผู้ที่แสดงเป็นตัวละครชั้นสูงก็ยังคงพูดภาษาสันสกฤตอยู่ ผู้แสดงเป็นชนชั้นต่ำเท่านั้นที่พูดภาษาปรากฤต จากหลักฐานนี้ แสดงว่า ชนชั้นสูงในอินเดียโบราณใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษา .....

คำตอบ ก. 6 พูด

ก. 7 นักเรียนคงพอสรุปได้แล้วว่า ภาษาสันสกฤตใช้เป็นภาษาพูดของชนชั้นสูง และใช้ในการแต่งวรรณกรรม
 เอ๊ะ! แล้วภาษาบาลีใช้ต่างกับภาษาสันสกฤตอย่างไร
ภาษาบาลี เป็นภาษาของชาวอินเดียโบราณ เป็นภาษาพูดของคนทั่วไปในสมัยนั้น เป็นภาษาที่สามารถสื่อความหมายเข้าใจกันในชนทุกชั้น ชนชั้นสูงนั้นถึงแม้ว่าจะพูดภาษาสันสกฤต ก็ฟังภาษาบาลีรู้เรื่อง ทั้งนี้เพราะภาษาบาลีเป็น.....ของคนทั่วไป

คำตอบ ก. 7 ภาษาพูด

ก. 8 เก่งมาก ภาษาบาลีใช้เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป ดังนั้นชนชั้นสูงก็ต้องรู้เรื่องไว้บ้าง เพื่อสะดวกในการติดต่อกับชั้นชั้นอื่น วรรณคดี
 สรุปได้ว่า ในอินเดียโบราณ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดของชนชั้นสูง และใช้ในการแต่งวรรณกรรมคือภาษา.....
 ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดของคนทั่วไปคือ ภาษา .....

คำตอบ ก. 8 สันสกฤต, บาลี

ก. 9 เราพักเรื่องภาษาบาลี สันสกฤตในอินเดียไว้แค่นี้ก่อนนะ
 สงสัยจังว่า ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยตั้งแต่เมื่อไร
 จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงตอนหนึ่งมีว่า "พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทนานเกมหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร..." มีคำบาลีสันสกฤตปรากฏอยู่ด้วย ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงนอกจากตอนนี้แล้ว ยังมีอีกหลายตอนที่มีคำบาลี สันสกฤตปรากฏอยู่

ก. 10 จากหลักฐานศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงในสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นหลักฐานในการสืบประวัติของภาษาไทยที่เก่าแก่ที่สุด พ่อจะสันนิษฐานได้ว่า ภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในระบบภาษาไทยตั้งแต่สมัย .....

คำตอบ ก. 10 สุโขทัย

ก. 11 ก่อนที่ไทยจะอพยพเข้ามาตั้งอาณาจักรสุโขทัยในดินแดนสุวรรณภูมินั้น นักเรียนคงจำได้ว่า ดินแดนแถบนี้เป็นของขอมและมอญ ครั้นคนไทยอพยพเข้ามา ก็ได้รับอิทธิพลทางศาสนา วัฒนธรรม และภาษาจากขอมและมอญซึ่งก็ได้รับถ่ายทอดมาจากอินเดียอีกทีหนึ่ง ศาสนาที่ไทยได้รับถ่ายทอดมาจากขอมและมอญขณะนั้นคือ ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนานิกายมหายาน ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนานิกายมหายานคือ ภาษาสันสกฤต

ก. 12 เมื่อไทยยอมรับศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนานิกายมหายาน ก็จำเป็นต้องศึกษาคำสอนและปรัชญา ซึ่งมีในคัมภีร์ของศาสนาให้แตกฉาน เนื่องด้วยคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนานิกายมหายานเขียนเป็นภาษาสันสกฤต ดังนั้นคำศัพท์ซึ่งเป็น.....จึงเข้ามาปะปนกับภาษาไทย

คำตอบ ก. 13 ภาษาสันสกฤต

ก. 13 ถูกแล้ว การรับอิทธิพลศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนานิกายมหายานทำให้ภาษาสันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทย
 พุทธศาสนานิกายมหายาน.....เอ! ทำไมต้องมีนิกายค้อยนะ
 พุทธศาสนานั้นแบ่งออกเป็นหลายนิกาย นิกายที่สำคัญมี 2 นิกายคือ
 นิกายมหายาน และนิกายหินยาน
 พุทธศาสนาทั้ง 2 นิกายนี้มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นศาสดาเหมือนกัน แต่ต่างกันในเรื่องภาษาที่ใช้ในคัมภีร์ คัมภีร์พุทธศาสนานิกาย .....ใช้ภาษาสันสกฤต

คำตอบ ก. 13 มหายาน

ก. 14 จำแนกจริง คัมภีร์พุทธศาสนานิกายมหายานใช้ภาษาสันสกฤต แล้วคัมภีร์พุทธศาสนานิกายหินยานจะใช้ภาษาอะไร?
 คัมภีร์พุทธศาสนานิกายหินยานใช้ภาษามาลี พุทธศาสนานิกายหินยานไทยรับมาจากพระสงฆ์ที่ติดังกล่าว ซึ่งมาตั้งคณะที่นครศรีธรรมราช
 พุทธศาสนานิกายหินยานรุ่งเรืองมากในสมัยสุโขทัย และสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันกลายเป็นศาสนาประจำชาติไทย ทำให้ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์คือ.....
 เข้ามาพัวพันในภาษาไทยมากขึ้น

คำตอบ ก. 14 ภาษามาลี

ก. 15 เรามาพบทวนสาเหตุที่ทำให้ภาษามาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทยอีกทีนะ ศาสนาที่ทำให้ภาษาสันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทยคือ ศาสนา.....
 และพุทธศาสนานิกาย.....
 ศาสนาที่ทำให้ภาษามาลีเข้ามาปะปนกับภาษาไทยคือ พุทธศาสนานิกาย.....

คำตอบ ก. 15 พราหมณ์, มหายาน, หินยาน

ก. 16 ทิมาภ

ศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนิกายมหายาน ซึ่งได้รับถ่ายทอดมาจากอินเดีย ทำให้ภาษาสันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทย และพุทธศาสนิกายหินยานก็ทำให้ภาษาบาลีเข้ามาปะปนกับภาษาไทย

ดังนั้นสาเหตุที่ทำให้ภาษาบาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนกับภาษาไทยประการแรก คือ ความสัมพันธ์กัน .....

คำตอบ ก. 16 ศาสนา

ก. 17 เก่งจริง

นอกจากสาเหตุความสัมพันธ์กันศาสนาแล้ว ยังมีสาเหตุอื่นอีกที่ทำให้ภาษาบาลี สันสกฤต เข้ามาปะปนกับภาษาไทยคือ ความสัมพันธ์กันประเพณี

ชาวอินเดีย เมื่อมาตั้งถิ่นฐานในไทย ได้นำประเพณีของตนมาปฏิบัติด้วย พอเวลาผ่านไป ประเพณีและถ้อยคำเกี่ยวกับประเพณีของชาวอินเดีย เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยมากขึ้น ๆ

ก. 18 ถ้อยคำเกี่ยวกับประเพณีของชาวอินเดียที่ไทยรับเข้ามา เช่น ศรีษัมปวาย

มาฆบูชา เทศน์มหาชาติ บังสุกุล กระจาสารท เป็นต้น

ก "บุชาญญู" "กฐิน" "ตักบาตรเทโว" เป็นถ้อยคำเกี่ยวกับประเพณีของชาวอินเดีย ที่มาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนไทย

บอกอีกว่า สาเหตุที่รับคำเหล่านี้มาใช้คือ ความสัมพันธ์กัน .....

คำตอบ ก. 18 ประเพณี

ก. 19 ไขแล้ว ตอนนี้เราดูสาเหตุที่ภาษามาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย 2 ประการแล้วนะ คือ ความสัมพันธ์ทางศาสนาและความสัมพันธ์ทางประเพณี สาเหตุประการสุดท้ายที่ทำให้ภาษามาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทย ก็คือ ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

ก. 20 อินเดียนั้นเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมสูงมานานแล้ว วัฒนธรรมของอินเดียนั้นมีอิทธิพลมาก ในดินแดนสุวรรณภูมิ ไทยก็เป็นชาติหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากอินเดียทั้งใน ด้านศิลปะ ดาราศาสตร์ การแต่งกาย สิ่งก่อสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้และ การใช้ราชาศัพท์ การยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่น ทำให้จำเป็นต้องรับคำศัพท์ที่เนื่องด้วยวัฒนธรรมนั้นมาใช้ด้วย ไทยรับคำบาลี สันสกฤต "คนตรี" "สุริยคติ" "ภรรยา" "เจดีย์" "อาวุธ" "พระเนตร" มาใช้เนื่องจากความสัมพันธ์ด้าน.....

คำตอบ ก. 20 วัฒนธรรม

ก. 21 ถูกต้องแล้ว นักเรียนลองสรุปออกมามาลี สาเหตุที่ภาษามาลี สันสกฤตเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาไทยมี 3 ประการ คือ

1. ....
2. ....
3. ....

คำตอบ ก. 21 1. ความสัมพันธ์ทางศาสนา
2. ความสัมพันธ์ทางประเพณี
3. ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

ก. 22 เก่งที่สุดเลย

สงสัยจริงว่า ไทยเรามีการติดต่อกับชนชาติอื่นอีกหลายชนชาติ เช่น จีน มลายู
ญวน อังกฤษ ฯลฯ แต่ทำไมคำบาลี สันสกฤตของชาวอินเดียจึงมีใช้มากกว่า
คำภาษาอื่น

สาเหตุที่ไทยจำเป็นต้องรับคำบาลี สันสกฤตมาใช้มากประการแรกคือ เพื่อความ
สะดวกในการสื่อความหมาย

ในบางครั้งเราไม่สามารถหาคำไทยที่สื่อความหมายได้ชัดเจนและตรงได้ เช่น
คำที่ใช้แทนทุกส่วนของร่างกายทั้งภายในและภายนอก เคิมไทยใช้ "ร่าง" ซึ่ง
สื่อความหมายได้ไม่ตรงกับที่ถองการ จึงต้องรับคำบาลีสันสกฤต "อวัยวะ" มา
ใช้เพื่อสะดวกในการสื่อความหมาย

ก. 23 คำที่มีความหมายว่า สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่พืชและคน เช่น แมว ช้าง ปลา เคิม
ไทยใช้คำว่า "เนื้อเปื้อน" บ้าง "ตัวเป็น" บ้าง "ช้างม้าวัวควาย" บ้าง คำ
เหล่านี้สื่อความหมายได้แต่ไม่ชัดเจนและตรง ทำให้ไม่สะดวกในการสื่อความ
หมาย เราจึงรับคำบาลี สันสกฤต "สัตว์" มาใช้
"สัตว์" หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่พืชและคน เช่น แมว ปลา ช้าง
สาเหตุที่ไทยจำเป็นต้องรับคำบาลี สันสกฤต "อวัยวะ" "สัตว์" มาใช้คือ
.....

คำตอบ ก. 23 เพื่อสะดวกในการสื่อความหมาย

ก. 24 ถูกแล้ว สาเหตุที่ไทยจำเป็นต้องรับคำบาลี สันสกฤตมาใช้มากประการแรกคือ
เพื่อสะดวกในการสื่อความหมาย
สาเหตุประการต่อไปที่ไทยจำเป็นต้องรับคำบาลี สันสกฤตมาใช้มาก คือ เพื่อ
ความสะดวกสละสลวยของภาษา
ภาษาบาลี สันสกฤตมีคำเป็นกลุ่ม ๆ ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายกันให้
เลือกใช้เพื่อความสละสลวยในการใช้ภาษา ทั้งภาษาทั่วไปและภาษาการประพันธ์

ก. 27 นักเรียนคงเข้าใจทั้งหมดแล้ว

นักเรียนสรุปได้หรือยังว่า สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ไทยจำเป็นต้องรับคำบาลี สันสกฤต มาใช้มากมี 2 ประการ คือ

1. .... เช่นคำว่า สัตว์ อริยวะ
2. .... เช่นเลือกใช้คำว่า กัญญา ครูณี อนงค์ นฤมล ในคำประพันธ์ แทนคำว่า "หญิง"

- คำตอบ ก. 27
1. เพื่อสะดวกในการสื่อความหมาย
  2. เพื่อความสละสลวยของภาษา

ก. 28 นักเรียนเข้าใจถูกต้องแล้ว

ตอนนี้ นักเรียนมีความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยพอสมควรแล้ว ต่อไปนี้เราจะเรียนเรื่องความแตกต่างระหว่าง คำภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาไทยกันละ

นักเรียนพร้อมหรือยัง ถ้าพร้อมแล้วละก็เรียนได้เลยนะ ค่อยอ่าน ค่อยทำไป ใจเย็น ๆ

ก. 29 คำบาลี สันสกฤตมีลักษณะแตกต่างจากคำไทยหลายประการ แต่ในบทเรียนนี้จะยกมากล่าวเฉพาะข้อแตกต่างที่เด่นชัดเพียง 2 ประการเท่านั้น

นักเรียนมาดูกลุ่มคำ 2 กลุ่มนี้สิ

อนุชน อนุภาษาต อนุกรรมการ อนุภรรยา พยางค์ที่เหมือนกันหมดคือ.....
 อกุศล อธรรม อคติ อรูป พยางค์ที่เหมือนกันหมดคือ.....

คำตอบ ก. 29 อนุ, อ

ก. 30	ถูกแล้ว พยางค์ที่เหมือนกันในกลุ่มคำทั้ง 2 กลุ่มนี้คือ อนุ อ นอกจากคำ 2 คำนี้แล้ว ยังมีคำอื่น ๆ อีกที่ทำหน้าที่เหมือนกัน ยกตัวอย่างเช่น
สุภาสิต สุภาพ สุคติ	พยางค์ที่เหมือนกันคือ .....
หุศีล หุคติ	พยางค์ที่เหมือนกันคือ .....
วิจิตร วิจารย์ วิเคราะห์ วิจัย	พยางค์ที่เหมือนกันคือ .....
อุปราช อุปถัมภ์ อุปนิสัย	พยางค์ที่เหมือนกันคือ .....

คำตอบ ก. 30   สุ   หุ   วิ   อุป

ก. 31	ในบางกริ่งคำเหล่านี้อาจจะถูกแปลงไปบ้าง
หุ	อาจจะแปลงเป็น หุร หร เช่นคำว่า หุรชน หรพิช
นิ	" นิน นฤ เนร เช่นคำว่า นินภัย นฤมล เนรคุณ
สุ	" สไส สุว เสาว เช่นคำว่า โสภาค สุวคนธ์ เสาวรส
นักเรียนลองสังเกตพยางค์ อนุ อ สุ หุ วิ อุป หุร หร นิน นฤ	
เนร สไส สุว เสาว ประกอบอยู่ส่วน .....ของคำศัพท์	

คำตอบ ก. 31   หนา

ก. 32	ดีมาก พยางค์เหล่านั้นประกอบอยู่ส่วนหน้าของคำศัพท์
พยางค์ประกอบหน้าคำศัพท์มีชื่อเรียกว่า "อุปสรรค" (Prefix) มีใจเฉพาะ	
ในคำบาลี สันสกฤตเท่านั้น คำไทยแท้จะไม่มีใช้	
นักเรียนตั้ง "อุปสรรค" จากคำบาลี สันสกฤตเหล่านี้ออกมาดูหน่อยสิ	
ปฏิกิริยา	อุปสรรค คือ .....
ปราศัย	อุปสรรค คือ .....
เสาวคนธ์	อุปสรรค คือ .....
อนุกรม	อุปสรรค คือ .....

คำตอบ ก. 32   ปฏิ , ปรา , เสาว , อนุ

ก. 33 เก่งมาก ขอตั้งเกณฑ์คำอุปสรรคคือ เป็นพยางค์หน้าของคำ
 คำบาลี สันสกฤตทำไมต้องประกอบด้วยอุปสรรคให้ยุ่งยากทำไมกันนะ ?
 คำว่า ทุรชน แปลว่า คนชั่ว
 ชน แปลว่า คน
 ทุร แปลงมาจากอุปสรรค ..... แปลว่า.....
 คำว่า นฤมล แปลว่า ไม่มีความมัวหมอง หมายถึงหญิงสาว
 มล แปลว่า ความมัวหมอง
 นฤ แปลงมาจากอุปสรรค ..... แปลว่า .....
 จากตัวอย่าง 2 คำนี้แสดงว่า อุปสรรคเป็นคำที่มีความหมาย

คำตอบ ก. 33 ทุ ชั่ว / นฤ ไม่มี

ก. 34 เพื่อย้ำความเข้าใจ นักเรียนลองมาดูคำอีก 2 คำนี้สิ
 สุมฺน แปลว่า ใจดี
 มน แปลว่า ใจ
 สฺ ทำหน้าที่เป็น ..... แปลว่า .....
 ปฏิกริยา แปลว่า การกระทำตอบ
 กิริยา แปลว่า การกระทำ
 ปฏิ ทำหน้าที่เป็น ..... แปลว่า .....
 เพราะฉะนั้น อุปสรรคเป็นคำที่ .....

คำตอบ ก. 34 อุปสรรค, ดี / อุปสรรค, ตอบ / มีความหมาย

ก. 35 นักเรียนเคยเห็นคำไทยแท้ที่มีการเติมอุปสรรคเพื่อให้คำมีความหมายเปลี่ยนไปไหม ? ไม่เคยเห็นใช่ไหม ?

ถูกแล้ว นักเรียนจะไม่เคยเห็น เพราะการเปลี่ยนความหมายของคำไทยแต่นั้นจะเปลี่ยนคำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนั้น

ตัวอย่างเช่น "คน"	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนดี
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนไม่ดี
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนไม่ค่อยดี
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนเลว
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนชั่ว
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนเก่ง
	อาจจะเติมคำวิเศษณ์เป็น	คนบ้า

ฯลฯ

นักเรียนเห็นหรือยังว่า ลักษณะแตกต่างระหว่างคำบาลี สันสกฤต กับคำไทยประการที่หนึ่งคือ คำบาลี สันสกฤตมี .....ทำหน้าที่เปลี่ยนความหมายของคำศัพท์

คำตอบ ก. 35 อุปสรรค

ก. 36 ถูกต้อง ลักษณะแตกต่างระหว่างคำบาลี สันสกฤต กับคำไทยประการแรกคือ คำบาลี สันสกฤตมีอุปสรรคทำหน้าที่เปลี่ยนความหมายของคำศัพท์

ลักษณะแตกต่างประการที่ 2 คือ คำบาลี สันสกฤตมี "ปัจจัย" (Suffix) ทำหน้าที่บอก กาล มาลา วาจก และสิ่งของคำนั้น

ก. 37 อยา อยาเพิงตกใจกับคำแปลก ๆ เราคอย ๆ ทำความเข้าใจกัน
เรามาดูกลุ่มคำเหล่านี้ด้วยกันเถอะ

หายก	ษาฏก	ชนก	ส่วนที่เหมือนกันคือ .....
กตุ	คตุ	มตุ	ส่วนที่เหมือนกันคือ .....
ชาติ	มติ	คติ	ส่วนที่เหมือนกันคือ .....
พจนีย์	ทศนีย์		ส่วนที่เหมือนกันคือ .....
กุมารี	โจรี	โชนกี	ส่วนที่เหมือนกันคือ .....
เศรษฐี	บักชี	กรี	ส่วนที่เหมือนกันคือ .....

คำตอบ ก. 37 ก, ต, ทิ, อี, อี,

ก. 38 ในบางกรัง คำเหล่านี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น
อี่ อาจจะเปลี่ยนเป็น อิกา อินี อินี เช่นคำว่า อูบาติกา ราขินี ยักนิฉี
อนีย " อวีย " กรณีย ไปรษณีย
นักเรียนสังเกตใหม่ว่า ก ต ทิ อนีย อี อี อิกา อินี อินี อนีย
ประกอบอยู่ส่วน .....ของคำศัพท์

คำตอบ ก. 38 ท้าย

ก. 39 ดูแล้ว คำที่ประกอบอยู่ส่วนท้ายของคำศัพท์นี้แหละที่เรียกว่า "ปัจจัย"
ยังจำได้ไหมเอ๋ย คำที่ประกอบอยู่ส่วนหน้าของคำศัพท์เรียกว่า .....
ซึ่งเป็นคำที่มีความหมาย
แล้วคำที่ประกอบอยู่ส่วนท้ายของคำศัพท์ซึ่งเรียกว่า ..... จะมีความ
หมายใหม่นะ ?

คำตอบ ก. 39 อุปสรรค ปัจจัย

ก. 40 มาดองเคาความหมายของปัจจัยเหล่านี้
 ทายก (ผู้ให้) ปาฐก (ผู้พูด) ชนก (ผู้ให้กำเนิด) ปัจจัย ก แปลว่า.....
 เภรฐี (คนมีทรัพย์) บัณเฑาะ (สัตว์มีปีก) กรี (สัตว์มีมือ) ปัจจัย อี แปลว่า.....
 กุมารี (เด็กหญิง) โจรี (โจรผู้หญิง) ปัจจัย อี แปลว่า.....
 ซาติ (การเกิด) มติ (ความรู้) คติ (การไป) ปัจจัย อี แปลว่า.....

คำตอบ ก. 40 ผู้, มี, หญิง, การ ความ

ก. 41 เกงมาก
 เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น นักเรียนมากำคำอีก 2 กลุ่มนี้อีกที่
 พจนี (ฟังกล่าว) กรณีย (ฟังทำ) พัตถนีย (นำดู) ปัจจัย อนีย แปลว่า.....
 กต (ทำแล้ว) คต (ไปแล้ว) ปัจจัย ต แปลว่า.....
 สรุปได้หรือยังว่า ปัจจัยก็เป็นคำที่ .....เหมือนกัน

คำตอบ ก. 41 ฟัง นำ, แล้ว, มีความหมาย

ก. 42 ยังจำได้ไหมเอ่ยว่า ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเป็นภาษาต่างกัน
 ภาษาที่ต่างกัน ก็ย่อมจะมีความแตกต่างกัน
 นักเรียนลองสังเกตคำบาลี สันสกฤตต่อไปนี้

<u>คำบาลี</u>	<u>คำสันสกฤต</u>
ปฏิเสช	ประติเสช
ศึกษา	ศึกษา
สิริ	ศรี
สามี	สวามี
อาสุพาห	อาชฺราห
อสิ	อษี

คำบาลีใช้ตัว "ส" คำสันสกฤตใช้ตัว .....

คำตอบ ก. 42 ษ ศ ส

ก. 43 ถูกแล้ว คำว่าสี่ตัว "ส" เมื่อคำสั่นสะทกตไข้ตัว "ส ษ ศ" ทั้งนี้เพราะ
ภาษาบาลีมีพยัญชนเพียง 33 ตัวคือ

	แถวที่ 1	แถวที่ 2	แถวที่ 3	แถวที่ 4	แถวที่ 5
วรรค ก	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรค จ	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรค ฎ	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ต	ต	ถ	ท	ธ	น
วรรค ป	ป	ผ	พ	ภ	ม

เศษวรรค บ ฬ ล ว ส ห พ

ส่วนภาษาสันสกฤตเพิ่มเศษวรรคอีก 2 ตัวคือ .....

รวมพยัญชนสันสกฤต ..... ตัว

คำตอบ ก. 43 ศ ษ / 35

ก. 44 เราได้เรียนความแตกต่างระหว่างภาษาบาลี สันสกฤตในเรื่อง พยัญชนะ ไป
แล้ว คือ พยัญชนะบาลีมี .....ตัว พยัญชนะสันสกฤตมี .....ตัว
เพิ่มตัว.....

นอกจากพยัญชนะจะมีจำนวนแตกต่างกันแล้ว สระก็มีจำนวนแตกต่างกันด้วย

สระบาลีมี 8 ตัว คือ อะ อา อิ อี อุ ู เอ โอ

สระสันสกฤตมี 14 ตัว สระที่มีมากกว่าภาษาบาลีคือ โอ เอา ฤ ฌา

(ฤ ฌา)

หมายเหตุ ฤ ฌา ไม่ค่อยมีใช้ จะไม่นับก็ได้

คำตอบ ก. 44 33 , 35, ศ ษ

ก. 45 ในเมื่อสระสันสกฤตมีไม่เท่าสระบาลี เอ แล้วเวลาคำสันสกฤตใช้สระ ไอ
เอา ฤ ฤา ละ คำบาลีจะใช้สระอะไร

<u>คำสันสกฤต</u>	<u>คำบาลี</u>	
ไวทฺย	เวทฺย	} สันสกฤตใช้สระ ..... บาลีใช้สระ.....
ไสวริน	เสรี	
เอารส	โอรส	} สันสกฤตใช้สระ ..... บาลีใช้สระ .....
จาร	โจร	
อมฤต	อมต	} สันสกฤตใช้สระ..... บาลีใช้สระ.....
ฤๅษี	อิๅษี	
ปรฤๅณา	ปุๅณา	
<u>หมายเหตุ</u>	สระ ฤา ไม่ค่อยมีใช้บ่อยนัก	

คำตอบ ก. 45 ไอ เอ / เอา โอ / ฤ อะ อิ ฤ

ก. 46 นักเรียนลองทวนอีกทีว่า ความแตกต่างระหว่างคำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต
ในเรื่องสระ คือ สระบาลีมี .....ตัว สระสันสกฤตมี .....ตัว
สระสันสกฤตที่มีมากกว่าสระบาลี คือ สระ .....,.....,.....,.....,.....

คำตอบ ก. 46 8 , 14 / ไอ เอา ฤ ฤา ฦ ภา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. 47 เก่งมาก ข้อแตกต่างระหว่างคำบาลี สันสกฤตในเรื่องพยัญชนะ และสระที่เรียนไปนี่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนมากในการที่จะบอกว่าคำนั้นมาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต การที่จะรู้ว่าเป็นคำมาจากภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต นอกจากจะดูได้จากพยัญชนะและสระแล้ว ยังมีข้อสังเกตอื่น ๆ ที่นักเรียนพึงรู้ไว้ก็คือ

ก	คำบาลีไม่นิยมอักษรควบอักษรนำ แต่คำสันสกฤตนิยม เช่น								
	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"><u>คำบาลี</u></td> <td style="text-align: center;"><u>คำสันสกฤต</u></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">ปฐม</td> <td style="text-align: center;">ประถม</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">อิศร</td> <td style="text-align: center;">สทรี</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">..... (แปลว่า ปลา)</td> <td style="text-align: center;">มัตสยา</td> </tr> </table>	<u>คำบาลี</u>	<u>คำสันสกฤต</u>	ปฐม	ประถม	อิศร	สทรี	..... (แปลว่า ปลา)	มัตสยา
<u>คำบาลี</u>	<u>คำสันสกฤต</u>								
ปฐม	ประถม								
อิศร	สทรี								
..... (แปลว่า ปลา)	มัตสยา								

คำตอบ ก. 47 มัจฉา

ก. 48 นักเรียนนอกกรุงลิวา สาเหตุที่นักเรียนเคิม "มัจฉา" ลงในช่องว่างคือคำบาลี ไม่นิยมใช้ ..... ขณะที่คำสันสกฤตนิยม. . .
 ทั้งนี้ เรามาดูกลุ่มคำเหล่านี้สิว่า มีอะไรน่าสังเกตบ้าง

<u>คำบาลี</u>	<u>คำสันสกฤต</u>
ชมม	ชมรม
วชฺชน	วชรชน
วณณ	..... (สี สีว)

ทั้งนี้เพราะ คำสันสกฤตใช้ .....

คำตอบ ก. 48 อักษรควบ อักษรนำ / วรณ รร (ร หัน)

ก. 49 ถูกแล้ว คำสันสกฤตใช้ ร ซึ่งเมื่อไทยรับมาใช้เขียนเป็น รร
 ขอสังเกตุขอต่อไปนักเรียนก็จะดูได้จากกลุ่มคำเหมือนกัน

คำบาลี

คำสันสกฤต

จฬา

จฬา

ครุฬ

ครุฑ

กัฬา

กรีกา

ทั้งนี้เพราะ คำบาลีนิยมใช้ตัว ..... ขณะที่คำสันสกฤตนิยมใช้ตัว.....

คำตอบ ก. 49 พ, ท

ก. 50 ต่อไปนี้เป็นข้อสังเกตที่สำคัญมาก เป็นข้อสังเกตในเรื่องตัวสะกดของภาษาทั้งสองซึ่งต่างกัน นักเรียนซึ่งจำได้ใหม่เอ่ยว่า พยัญชนะบาลี สันสกฤตแบ่งออกเป็น 5 แฉกตามแนวคิง คำบาลี มีหลักตัวสะกดที่แน่นอน ขณะที่คำสันสกฤตไม่มีหลักตัวสะกดที่แน่นอน

หลักตัวสะกดของบาลี

1. เมื่อมีตัวสะกดต้องมีตัวตามเสมอ
2. พยัญชนะที่เป็นตัวสะกดได้คือ พยัญชนะแฉกที่ 1, 3, 5
3. พยัญชนะแฉกที่ 1 สะกด พยัญชนะแฉกที่ 1, 2 วรรคเดียวกันตาม
 พยัญชนะแฉกที่ 3 " พยัญชนะแฉกที่ 3, 4 วรรคเดียวกันตาม
 พยัญชนะแฉกที่ 5 " พยัญชนะแฉกที่ 1-5 วรรคเดียวกันตาม
 (จำสั้น ๆ ว่า 1,2,1/ 3,4,3/ 5,1-5)
4. พยัญชนะพิเศษวรรคที่เป็นตัวสะกดได้เมื่อตัวเองตามมี ย ล ส

ก. 51 อยาเพิงทำหน้าที่เปื้อ บอกแล้วยังใจวาคอย ๆ เรียบ เคียวนี้กเรียนจะเข้าใจ
 คีขึ้น เรามาดูคำเหล่านี้ด้วยกันเถอะ

นมสุ กฤหสุ วาจุ สหสุ เป็นคำภาษาสันสกฤต

เพราะเมื่อมีตัวสะกดแล้ว.....

สุณฺญ รฏฺฐ ปุจฺฉา อิทธิ เป็นคำภาษาบาลี

เพราะเมื่อมีตัวสะกดแล้ว.....

คำตอบก. 51

ไม่มีตัวตาม, มีตัวตาม

ก. 52 ถูกแล้ว คำบาลีจะมีหลักตัวสะกดที่แน่นอน
 เอะ แน่นอนอย่างไร เราต้องคอยดู

ล็ก ก หุก ข

ก เป็นพยัญชนะวรรคแถวที่ ..... ทำหน้าที่เป็นตัวสะกด ตัวตามคือ...
 เป็นพยัญชนะวรรคแถวที่...,.....

คำตอบ ก.52 1, ก ข, 1,2

ก. 53 ถ้าพยัญชนะวรรคแถวที่ 3 เป็นตัวสะกด ตัวตามต้องเป็นพยัญชนะวรรคแถว
 ที่ ..... ในวรรคเดียวกัน

ให้นักเรียนเติมตัวสะกดของคำ 2 คำนี้

ท ..... ที (เครื่องใช้ในครัว)

มี ..... มิ้ม (กลาง)

คำตอบ ก. 53 3, 4 / พ, ข

ก. 54 เกงมาก คำว่าดี ถ้าพยัญชนะแถวที่ 3 สะกด ตัวตามต้องเป็นพยัญชนะ
 วรรคแถวที่ 3,4 ถ้าพยัญชนะวรรคแถวที่ 5 เป็นตัวสะกดละ ตัวตามจะ
 เป็นพยัญชนะวรรคแถวไหนนะ
 เรามาคูคำบาลีกลุ่มนี้ด้วยกัน
 สัมปทาน (การมอบให้)
 สัมผัส (การถูกต้องที่ให้เกิดความรู้สึก)
 สัมพล (เสปียง)
 สัมภาร (สิ่งของต่าง ๆ)
 สัมมา (ชอบ คี)
 คำเหล่านี้ล้วนสะกดด้วยตัว "ม" ซึ่งเป็นพยัญชนะวรรคแถวที่ .... แต่มีตัวตาม
 ต่างแถวกันคือตัว ..... ซึ่งเป็นพยัญชนะวรรคแถว
 ที่ .....

คำตอบ ก. 54 5 ป,ณ,พ,ภ,ม,1,2,3,4,5,

ก. 55 ตอนนี้นักเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับการที่จะบอกว่าคำนั้นเป็นคำบาลีหรือสันสกฤตมาก
 พอสมควรแล้ว มาลองภูมิกันหน่อยดีไหม
 ไมตรี เป็นคำภาษา ..... เพราะ 1. มีสระ.....
 2. มีตัวควบกล้ำ.....
 พฤกษ เป็นคำภาษา ..... เพราะ 1. มีสระ.....
 2. มีตัว .....
 เขตต เป็นคำภาษา ..... เพราะตัวสะกดและตัวตามเป็นพยัญชนะวรรค
 แถวที่ ..... เหมือนกัน

คำตอบ ก. 55 สันสกฤต , 1. ไอ 2. ตร

สันสกฤต , 1. ฤ 2. ษ

บาลี , 1

ก. 56 อาจารย์บุญ บุญยรัตพันธุ์ ได้เขียนหลักสังเกตคำบาลีไว้ว่า

หลักสังเกตคำบาลี	ทั้งหมดนี้ว่ามีอย่างไร
(1) สะกดมีหลักแน่นอน	จงอย่าอ้าวร้อนในหัวใจ
แถวที่ 1 เป็นตัวสะกด	1,2 ใสศตามหมดเร็วไว
เช่น ทุกข์ จักขุ ลิกขา	วิตุ มัจฉา สัจจา ว่าไป
แถวที่ 3 นำมาสะกด	3,4 งามงคตามหมดหัวใจ
เช่นว่า พยัคฆ์ อัคคี	มัชฌิม วัชชี ยังมีถมไป
แถวที่ 5 ถ้ามามีสะกด	ทุกแถวตามหมดไม่คงแถวใด
เช่น ทิมพ์ คัมภีร์ สัญญา	สัมผัส สัมมา สัมปทาน ของใคร
(2) นิยมใช้ พ จูฬ	อาสาทพฐา มีกัหา อะไร
(3) ไม่มี ทาลา ฤษี	(4) ฤ ฤา ไม่มีอีก ทั้ง ะ เอา ไอ
(5) ไม่มีแม่ตัว ร หัน (รร)	(6) ควบกล้านั้นยิ่งพลนห่างไกล
พวงเจ้าเอ่ยลำไย	ถ้ากินมากไปตาแฉะเออย

ลองร้องเป็นเพลงพวงมาลัย นักเรียนจะได้ทั้งความรู้และความไพเราะด้วย

ก. 57 คำบาลีและคำสันสกฤตที่ไทยนำมาใช้นั้นมักจะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันเป็นคู่ ๆ เช่น

<u>คำว่า</u> สามีบุญ	<u>คำสันสกฤต</u> สามานย
นักเรียนดูคำบาลีที่ให้ไว้ทางซ้ายมือ	แล้วหาคำสันสกฤตที่มีความหมายคล้ายกัน
มาเติมประโยคต่อไปนี้ให้สมบูรณ์	
<u>คำว่า</u>	<u>คำสันสกฤต</u>
สัมม	เมตตาเป็น.....คำจุนโลก
อัคคี	หิน.....พบมากในดินที่มีภูเขาไฟ
อักษร	พอขุนรามคำแหงเป็นผู้ประดิษฐ์.....ไทย

คำตอบ ก. 57 ธรรม, อัคนี, อักษร

ก. 58 เก่งมาก

นักเรียนได้หาคำสันสกฤตมากู้กับคำบาลีที่ครูให้ได้แล้ว ท่อใช้่นักเรียนลองหาคำบาลีมากู้กับคำสันสกฤตบ้าง โดยครูจะให้คำสันสกฤตมาให้นักเรียนหาคำบาลีที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาเติมประโยคทางขวามือให้สมบูรณ์

<u>คำสันสกฤต</u>	<u>คำบาลี</u>
พิสการ	วิตถาร
สวามี	.....ของดิฉันเป็นกรรมกรคะ
บุทคล	ขอคุณหนังสือประวัติ.....สำคัญน้อย
กรีธา	การแข่งขัน.....ประจำปีจัดที่สนามหลวง

คำตอบ ก. 58 สามี บุคคล กีฬา

จบบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย หน่วยที่ 1 เป็นอย่างไรบ้าง การเรียนแบบนี้ หวังว่านักเรียนคงชอบ เพราะนักเรียนได้เรียนตามความสามารถของนักเรียนเอง เรียนบทเรียนจบแล้ว ต้องทำอะไรนะ จำได้ไหม ? ถูกแล้ว ต้องทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน เพื่อทดสอบว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ เพียงไร พยายามทำให้ดีที่สุดนะคะ ขอให้โชคดี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยที่ 2: วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย

ก. 1 นักเรียนได้เรียนมาแล้วว่า คำบาลี สันสกฤตมีลักษณะแตกต่างจากคำ ไทยที่สำคัญคือ คำบาลี สันสกฤตมีอุปสรรคและปัจจัยประกอบอยู่ด้วย ส่วนคำไทยนั้นเป็นคำโดด ถ้าจะเปลี่ยนความหมายก็ต้องหาคำวิเศษณ์มาขยาย ยกตัวอย่างเช่น คำบาลี ทุรชน แปลว่า คนชั่ว

ประกอบด้วย อุปสรรค ทุ + ชน

คำไทย คนชั่ว ประกอบด้วย คน คำวิเศษณ์ "ชั่ว"

ก. 2 ภาษาที่มีคำซึ่งมีอุปสรรคและปัจจัยประกอบอยู่ด้วยนั้น นอกจากภาษาบาลี สันสกฤตแล้ว ยังมีภาษาอื่น ๆ อีก เช่น ภาษากรีก ภาษาอาหรับ ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ฯลฯ ภาษาเหล่านี้รวมอยู่ในตระกูลภาษาที่มี วิกัตติ ปัจจัย (Inflectional Language) ภาษาบาลี สันสกฤต มีคำซึ่งมีอุปสรรคและปัจจัยอยู่ด้วย ดังนั้น ภาษาบาลี สันสกฤต จึงจัดอยู่ในตระกูล.....

คำตอบ ก. 2 ภาษาที่มีวิกัตติ ปัจจัย

ก. 3 ส่วนภาษาไทยนั้นมีความนำไปใช้ได้เลย โดยไม่ต้องมีอุปสรรคและปัจจัยประกอบเหมือนภาษาบาลี สันสกฤต ค ทุกคำมีอิสระในตัวเอง ถ้าจะเปลี่ยนความหมายต้องหาคำวิเศษณ์มาขยาย ตำแหน่งของคำในประโยคจะบ่งถึงหน้าที่และความหมายของคำนั้น ๆ เช่น พูกว่า "กา" จะไม่สามารถกำหนดความหมายที่แน่นอนได้ ถ้า "กาบิน"

"กา" หมายถึง สัตว์ประเภทนก ชนิดคำ เป็นคำนาม
กา เครื่องหมาย "กา" หมายถึง กริยาเขียนเครื่องหมาย

ก. 7 เก่งมาก เราจะเรียนวิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยวิธีต่อไป
วิธีที่ 2 ใช้ตามรูปคำเดิม แต่ตัดรูปวิภัติออกไป เช่น สติ โจร อนาคต
 คำประเภทนี้มีวิธีการออกเสียงเป็น 3 ประเภท
 สติ บาลี สันสกฤตออกเสียง สะ-ติ ไทยออกเสียงว่า .....
 ราตรี สันสกฤตออกเสียง รา-ตรี ไทยออกเสียงว่า.....
 ปัญญา สันสกฤตออกเสียง บัน-ยา ไทยออกเสียงว่า .....

คำกลุ่มนี้ออกเสียงตามเดิม

คำตอบ ก. 7 สะ-ติ รา-ตรี บัน-ยา

ก. 8 นักเรียนอ่านคำกลุ่มนี้ดูสิว่า ออกเสียงเหมือนกับที่ภาษาบาลีสันสกฤตออกเสียง
 เรือไม้

โจร บาลี สันสกฤตออกเสียง โจ-ระ ไทยออกเสียงว่า.....
 พาด สันสกฤตออกเสียง พา-ละ ไทยออกเสียงว่า.....
 เมฆ สันสกฤตออกเสียง เม-คะ ไทยออกเสียงว่า.....

คำกลุ่มนี้ออกเสียงเพี้ยนไปจากเดิมเพราะพยัญชนะตัวสุดท้ายทำหน้าที่เป็นตัวสะกด

คำตอบ ก. 8 โจน , พาน , เมก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ก. 9 กลุ่มนี้นอกจากพยัญชนะตัวสุดท้ายทำหน้าที่เป็นตัวสะกดแล้ว มีลักษณะอะไรที่ต่างไปจากกลุ่มคำกลุ่มที่แล้ว ? นักเรียนลองพิจารณาให้ละเอียดสิ.
- อนาด บาดิ สันสกฤตออกเสียง อะนากะ ไทยออกเสียงว่า.....
- ประมาท บาดิ สันสกฤตออกเสียง ประมาทะไทยออกเสียงว่า.....
- กนก บาดิ สันสกฤตออกเสียง กะนกะกะ ไทยออกเสียงว่า.....
- คำกลุ่มนี้ออกเสียงเพี้ยนไปจากเดิม เพราะพยัญชนะตัวสุดท้ายทำหน้าที่เป็นตัวสะกด และอะไรอีกอย่างนะ นักเรียนดูออกหรือยัง
- ถูกแล้ว อีกอย่างคือ ออกเสียงตามอักษรนำตามแบบคำไทย เช่น
- อรอย ออกเสียงว่า อะ - รอย
- ตลาด ออกเสียงว่า ทะ - หลาด

คำตอบ ก. 9 อะ-หนาด, ประ-หมาด, กะ-หนก

- ก. 10 วิธีที่ 3 การนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย คือรับมาแล้วเปลี่ยนเสียง คำบาลี สันสกฤตให้เหมาะกับการออกเสียงของคนไทย
- ก. เปลี่ยนเสียงสระ เช่น
- ศึกษา เป็น ศึกษา เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....
- ศึร เป็น ศ็ยร เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....
- สินธุว เป็น สินธุว๋ เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....
- สมมุติ เป็น สมมุติ เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....
- ไวหุย เป็น แพทย์ เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....
- เวเนยฺย เป็น เวไนย เปลี่ยนเสียงสระ.....เป็นเสียงสระ.....

คำตอบ ก. 10 อี-อี , อี-เอีย , อะ-เอา , อะ-อุ , ไอ-แอ , เอยฺย-ไอย

ก. 11 ต่อไปนี้เป็นวิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย คือรับมาแล้วเปลี่ยนเสียงคำบาลี สันสกฤต ให้เหมาะกับการออกเสียงของคนไทย เราได้เรียนเรื่องการเปลี่ยนเสียงสระไปแล้ว นอกจากจะเปลี่ยนเสียงสระแล้ว เรายังเปลี่ยนเสียงพยัญชนะได้อีก เช่น

กนิษฐา	เปลี่ยนเป็น	กนิษฐา
นักเรียนลองพิจารณาคำต่อไปนี้		
คารา	เปลี่ยนเป็น	คารา
บุชา	เปลี่ยนเป็น	บุชา
วิจิตร	เปลี่ยนเป็น	พิจิตร

บอกได้หรือยังว่า นอกจากเปลี่ยนเสียงสระแล้ว เรายังเปลี่ยนเสียง.....อีก

คำตอบ ก. 11 พยัญชนะ

ก. 12 ที่มาก นอกจากเปลี่ยนเสียงสระแล้ว เรายังเปลี่ยนเสียงพยัญชนะเพื่อให้เหมาะกับการออกเสียงของคนไทย วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยวิธีที่ 4 คือ นำคำบาลี สันสกฤตมาแทรกเสียงพยัญชนะลงไป เพื่อให้ออกเสียงสะดวกขึ้น เช่น

มกฏ	แทรกเสียงพยัญชนะแล้วเป็น	มกฏ
ศิขร	แทรกเสียงพยัญชนะแล้วเป็น	สิ.....ขร (ภูเขา)
มกร	แทรกเสียงพยัญชนะแล้วเป็น	มี...กร (สัตว์ในนิทาน)
มาตา	แทรกเสียงพยัญชนะแล้วเป็น	มา...ตา(แม่)

คำตอบ ก. 12 ง, ัง, ร

ก. 13 วิธีที่ 5 ในการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย คืออะไร นักเรียน จะหาคำตอบได้จากการเปรียบเทียบคำบาลี สันสกฤตในภาษาเดิม และที่นำมา ใช้ในภาษาไทย เช่น เทศน์ ไทยนำมาใช้เป็น เทศน์ คือเดิมเครื่องหมาย ทักษะ

นักเรียนพิจารณาต่อไปนี้ดู

ทุกข	ไทยนำมาใช้เป็น	ทุกข์
กรณีย	ไทยนำมาใช้เป็น	กรณี
อนันต	ไทยนำมาใช้เป็น	อนันต์

เห็นไหมว่า วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยวิธีที่ 5 ก็คือเดิม เครื่องหมาย.....ที่พยางค์ท้ายสุดของคำ เพื่อลดพยางค์ให้น้อยลง

คำตอบ ก. 13 ทักษะ ( )

ก. 14 ถูกต้อง คำบาลี สันสกฤต บางคำที่เราคิดว่ายาวไป เราก็ใส่เครื่องหมาย ทักษะที่พยางค์ท้ายสุดของคำ เพื่อลดพยางค์ให้น้อยลง ถ้าจะไม่ใช่วิธีใส่เครื่องหมายทักษะล่ะ เรามีวิธีอื่นที่จะลดจำนวนพยางค์ให้ น้อยลง เช่น

อุโบสถ ไทยนำมาใช้เป็น โบสถ์ คือใช้วิธีตัดส่วนหน้าของ คำออกใช้แต่ส่วนหลัง

ยังมีคำอื่น ๆ อีกมาที่ใช่หลักเหมือนกัน ได้แก่

อนุช	ไทยนำมาใช้เป็น	นุช
อิริรมย์	ไทยนำมาใช้เป็น	อิริรมย์

วิธีลดพยางค์ให้น้อยลง วิธีนี้คือตัดส่วน.....ของคำออกใช้แต่ส่วน.....

วิธีตัดส่วนหน้าของคำออก ใช้แต่ส่วนหลัง เป็นวิธีที่ 6 ของการนำคำบาลี สันสกฤต มาใช้ในภาษาไทย

คำตอบ ก. 14 หน้า หลัง

- ก. 15 วิธีที่ 7 ในการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย จะกลับกันกับวิธีที่ 6
 วิธีที่ 6 ตัดส่วนหน้าของคำออก ใช้แต่ส่วนหลัง
 วิธีที่ 7 ตัดส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วน..... ตัวอย่างเช่น
อักษิณิณี	ไทยนำมาใช้เป็น	อักษิ
อหิวาตกโรค	ไทยนำมาใช้เป็น	อหิวาต์
อโหสิกรรม	ไทยนำมาใช้เป็น	.....

คำตอบ ก. 15 หน้า, อโหสิ

- ก. 16 วิธีที่ 8 ตัดทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังของคำออก ใช้แต่ส่วนกลาง วิธีนี้มีใช้น้อยมาก เช่นคำบาลี สันสกฤตว่า อักษิณิณี ตัดส่วนหน้าและส่วนหลังออกแล้วไทยนำมาใช้ว่า "โช"

- ก. 17 เมื่อมีการตัด ก็ต้องมีการเติม
 วิธีที่ 9 ในการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย คือ การเติมส่วนหน้าของคำเข้าไป
กระฉินธุ์	มาจากคำบาลี สันสกฤตว่า	ฉินธุ์
ศกฺข (ที่บรรจุนธุ์)	มาจากคำบาลี สันสกฤตว่า	.....
กระยาจก(ชอทาน)	มาจากคำบาลี สันสกฤตว่า	.....

คำตอบ ก. 17 ญ ายจก

ก. 18 เก่งมาก ในบางคำแทนที่จะเติมส่วนหน้าของคำ กลับเติมส่วนท้ายของคำ เช่น

บิฑู (แปลว่า พ่อ) ม ไทยมาใช้เป็น บิฑุรงค์

มาตุ (แปลว่า แม่) ไทยมาใช้เป็น มาตุ.....

คำเหล่านี้ส่วนมากจะใช้ในการแต่งคำประพันธ์

การเติมส่วน.....ของคำ เป็นวิธีการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย วิธีที่ 10

คำตอบ ก. 18 รงค์, ท้าย

ก. 19 นักเรียนรู้อย่างไรว่า ภาษาไทยได้ชื่อว่าเป็นภาษาที่มีเสียงไพเราะเหมือนเสียงดนตรี เครื่องหมายอะไรที่ทำให้ภาษาไทยมีเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ เหมือนเสียงดนตรี ?

ใช่แล้ว เครื่องหมายวรรณยุกต์นั่นเอง

ภาษาไทยมีเครื่องหมายวรรณยุกต์ใช้อยู่ จึงเกิดความรู้สึกเคยชิน เมื่อรับคำบาลี สันสกฤตซึ่งมีเสียงเสมอกันหมดมาใช้ ทำให้รู้สึกฟังไม่ไพเราะ จึงนำคำบาลี สันสกฤตเหล่านี้มาเติมเครื่องหมาย.....ลงไปในคำไทย

คำตอบ ก. 19 วรรณยุกต์

ก. 20 การนำคำบาลี สันสกฤตมาเติมวรรณยุกต์ลงไปยังคำไทยนี้เป็นวิธีการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย วิธีที่ 11

นักเรียนเอาคำบาลี สันสกฤตต่อไปนี้ไปเติมวรรณยุกต์แล้วเติมลงในช่องว่างในประโยคเหล่านี้ให้ดูหน่อยนะ

เทท ชัยยศ เป็นชายหนุ่มที่รูปร่างเททอย่างอกไครเซีย

พุทไซ .....เอย เห็นกันอยู่หัด ๆ ไคข่าวว่าตายเสียแล้ว

เสนห ออย่าไปเทียบกับเขาเลย เขาเป็นคน.....แรง

คำตอบ ก. 20 พุทไซ, เสน่ห์

ก. 21 นักเรียนยังจำได้ไหมว่า ภาษาไทย กับภาษาบาลี สันสกฤตเป็นภาษาต่างตระกูลกัน ดังนั้นหลักไวยากรณ์จึงต่างกันมาก เช่นการเรียงคำ ภาษาไทยจะเรียงคำในรูป คำนาม+ คำขยาย เช่น คนดี ภาษาบาลี สันสกฤตจะเรียงคำในรูป คำขยาย + คำนาม เช่น สุนทรพจน์

ก. 22 คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ถ้าใช้ในรูปคำสมาส ก็เรียงคำตามภาษาบาลี สันสกฤต คือ คำขยาย + คำนาม คำสมาส คือคำบาลี สันสกฤต ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปมารวมกันเป็นคำใหม่ เช่น สุนทรพจน์ เกิดจาก สุนทร + พจน์ (คำขยาย) (คำนาม) มหันตภัย เกิดจาก มหัต + ภัย (.....) (คำนาม) บรมกษัตริย์ เกิดจาก บรม + กษัตริย์ .(คำขยาย) (.....) คำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมารวมกันทำให้เกิดคำใหม่เช่นนี้เรียกว่า.....

คำตอบ ก. 22 คำขยาย, คำนาม, คำสมาส

ก. 23 ดีมาก แต่เอะ มีคำบาลี สันสกฤตบางคำที่ไม่ได้เรียงคำแบบนี้ เช่น อากาศบริสุทธิ อากาศ (คำนาม) + บริสุทธิ (คำขยาย) โอรสกษัตริย์ โอรส (คำนาม) + กษัตริย์ (คำขยาย) โทมมหันต์ โทม (คำนาม) + มหันต์ (คำขยาย) คำบาลี สันสกฤตเหล่านี้เรียงกันในรูป คำนาม + คำขยาย คำที่เรียงกันแบบนี้ไม่ได้เรียกว่า คำสมาส แต่เป็น "วลี" คำบาลี สันสกฤตที่ไม่ได้เป็นคำสมาส เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จะเรียงกันในรูป ..... + ... เหมือนภาษาไทย

คำตอบ ก. 23 คำนาม คำขยาย

ก. 24 วิธีการเรียงคำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยก็มีอยู่ 2 แบบนี้แหละ คือ เรียงตามแบบภาษาเดิม ถ้าเป็นคำสมาส แต่ถ้าไม่ใช่ก็เรียงจำตามแบบภาษาไทย การเรียงคำเป็นวิธีการนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย วิธีที่ 12 วิธีที่ 12 แล้ว ยังมีอีกหลายวิธีไหมนี้ ?
ยังมีอีกวิธีเดียวเท่านั้นแหละ ใจเย็น ๆ กอย ๆ อ่านไป

ก. 25 วิธีนำคำบาลี สันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยวิธีสุดท้ายคือ เปลี่ยนความหมายให้ผิดไปจากเดิม มีวิธีเปลี่ยนอยู่ 3 วิธี
วิธีแรก เปลี่ยนแล้วความหมายแคบเข้า เช่น
"ประพันธ์" เป็นคำบาลี สันสกฤตเดิมแปลว่า การจัดงาน การเตรียมงาน เขียน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะแปลว่า งานเขียน อย่างเดียว
ให้นักเรียนสังเกตความหมายของคำว่า "ประพันธ์" จากประโยคต่อไปนี้
ประโยค: แผลเก่า เป็นบทประพันธ์เรื่องแรกของไม้เมืองเดิม
(งานเขียน)
"ประพันธ์" เดิมมีความหมายได้หลายอย่าง แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้วมีความหมายเดียว ดังนั้น "ประพันธ์" นำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมาย
.....

คำตอบ ก. 25 แคบเข้า

ก. 26 เก่งมาก ถ้าเดิมคำบาลี สันสกฤตมีความหมายหลายอย่าง แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายลดเหลืออย่างเดียว ก็หมายความว่า คำนั้นนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายแคบเข้า
แต่ถ้าเดิมคำบาลี สันสกฤตนั้นมีความหมายอย่างเดียว เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้วมีความหมายได้หลายอย่าง ก็เรียกได้ว่าคำนั้นมีความหมายกว้างออก

- ก. 27 "กมล" เป็นคำบาลี สันสกฤต แปลว่า ดอกบัว
 นักเรียนมาคิดว่า เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว จะหมายถึงอะไรไ้บ้าง
 แล้วชวนน้องวนเวียนว้ายในสายชล แหวกกอกกมลชนเลนจนเย็นพลม
 "กมล" ในที่นี้แปลว่า ดอกบัว
 ถึงตัวที่จะมีรักสักทีหน ดวงกมลมอมแคนองครองผู้เดียว
 "กมล" ในที่นี้แปลว่า ใจ
 "กมล" เดิมมีความหมายว่า ดอกบัวอย่างเดี่ยว เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย
 แล้วมีความหมายเพิ่มเป็น 2 อย่าง จะเรียกได้ว่า นำมาใช้ในภาษาไทย
 แล้ว ความหมาย.....

คำตอบ ก. 27 กว้างออก

- ก. 28 คีมาถ "กมล" ที่นำมาใช้ในภาษาไทย นอกจากจะแปลว่า ดอกบัว เหมือน
 ภาษาบาลี สันสกฤตแล้ว ยังจะแปลว่า ใจ ใ้ใ้ก
 มีคำบาลี สันสกฤตอีกประเภทหนึ่งที่นำมาใช้ในภาษาไทยแล้วความหมายเปลี่ยน
 ไปใ้ใ้ความหมายหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับความหมายในภาษาบาลี สันสกฤตเลย
 เรียกว่า "ความหมายย้ายที่"
 คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายย้ายที่เช่น
 "อิจจา" เดิมแปลว่า ปราถนา เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า รู้สึกไม่พอใจ
เมื่อเห็นเขาใ้ใ้
 "สามานย์" เดิมแปลว่า หัวไป เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า หัวช้า
เลวทราม
 "อนาถ" เดิมแปลว่า ไม่มีที่พึ่ง เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า นำสงสาร
นำเห็นใจ

ก. 29 คำว่า "กาม" เดิมแปลว่า ความรัก เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า
 ความใคร่
 "ศฤงคาร" เดิมแปลว่า ความรัก เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า
 ทรัพย์สินสมบัติ
 "อนงค์" เดิมแปลว่า ไม่มีตัวตน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแปลว่า
 นางงาม
 นักเรียนสองบอกดีว่า คำ "กาม" "ศฤงคาร" "อนงค์" เป็นคำบาลี สันสกฤต
 ที่นำมาใช้ในภาษาไทยแล้วความหมาย.....

คำตอบ ก. 29 ย้ายที่

ก. 30 นักเรียนมาเปรียบเทียบความหมายของคำบาลี สันสกฤตทั้ง 3 คำดูว่า มีลักษณะ
 แตกต่างกันอย่างใด
 "ชนบท" เดิมแปลว่า 1. จังหวัด 2. ภูมิภาค 3. ชานนอก เมื่อนำมาใช้
 ในภาษาไทยแล้ว นิยมใช้ในความหมายบ้านนอก เพียงอย่างเดียว
 คำว่า "ชนบท" เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้วความหมาย.....
 "สากล" เดิมแปลว่า ทั้งหมด เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว แปลว่า
 1. ทั้งหมด 2. สิ่งที่ยึดกันทั่วไป
 คำว่า "สากล" เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมาย.....
 "ศีลกร" เดิมแปลว่า ขโมย เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว แปลว่า ศัตรู
 คำว่า "ศีลกร" เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมาย.....

คำตอบ ก. 30 แยกเข้า กว้างออก ย้ายที่

ก. 31 จากหน่วยที่ 1 นักเรียนได้เรียนแล้วว่า คำบาลี สันสกฤต จะมีคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันเป็นคู่ ๆ เช่น

<u>คำบาลี</u>	<u>คำสันสกฤต</u>
กีฬา	กรีทา
ปรัชญา	ปรัชญา
ปกติ	ปรกติ
ปฐม	ประถม
รัฐ (รัฐ)	ราชฏร
เขต (เขต)	เกษตร
ทิว (ทิว)	ทฤษฏี

ก. 32 คำบาลี สละคำสันสกฤตเหล่านี้ เมื่อไทยนำมาใช้บางคู่ใช้ในความหมายเหมือนกัน เช่น

ปกติ } เขาเป็นคนพูดน้อย ไม่น่าเชื่อว่าเขาจะเป็นนักโศวาทที่มีชื่อเสียง
ปรกติ }

ตอนปฐมวัย } เขาเรียนหนังสือชั้นประถมที่โรงเรียนวัดช้างล้อม
(วัยต้น) } (ชั้นต้น)

คำปฐมกับประถม มีความหมายเหมือนกันคือ แปลว่า "ต้น" แต่ใช้ประกอบคำต่างกัน

คำอมตกับอมฤตก็เช่นเดียวกัน มีความหมายว่า "ความไม่ตาย" เหมือนกัน แต่ใช้ประกอบคำต่างกัน

ให้นักเรียนเลือกเติมคำ "อมต" และ "อมฤต" ลงในช่องว่างประโยคต่อไปนี้ให้สอดคล้อง

ดื่มน้ำ.....ทำให้ชีวิตเป็น.....

คำตอบ ก. 32 อมฤต, อมต

ก. 33 เก่งมาก

มีคำบาลีและสันสกฤตบางคู่ที่เดิมมีความหมายเหมือนกัน แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายกลับต่างกัน เช่น

คำบาลี ทิวฐิ คำสันสกฤต ทฤษฎี มีความหมายเหมือนกัน

เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย ทิวฐิ (ทิวฐิ) หมายถึง คี๋อตั้งในความเห็น

ทฤษฎี หมายถึง ลักษณะที่คาดคิดเอาตามหลัก
วิชา

ก. 34 คำบาลี บัญญา คำสันสกฤต ปรัชญา มีความหมายเหมือนกัน

เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย บัญญา หมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว

ปรัชญา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยหลักแห่งความรู้
และความจริง

"บัญญา" และ "ปรัชญา" เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมายต่างกัน

คำบาลี รัฐ คำสันสกฤต ราชฏร มีความหมายเหมือนกัน

เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย รัฐ (รัฐ) หมายถึง บ้านเมือง แวนแคว้น

ราชฏร หมายถึง พลเมืองของประเทศ

ดังนั้นคำ "รัฐ" และ "ราชฏร" เดิมมีความหมายเหมือนกัน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ความหมาย.....

คำตอบ ก. 34 ต่างกัน

หน่วยที่ 2

จบบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง "คำบาลี สันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย"

เรียนจบแล้วทำอะไรเอ่ย ?

ถูกแล้ว ทำเหมือนกับหน่วยที่ 1 คือ ต้องทำแบบทดสอบหลังเรียนบทเรียน

ตั้งใจให้ดีนะ จะใคร่รู้ว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นสักเพียงใด

ขอให้โชคดี